

Raittiuden Ystävien Vuosikertomus 2019

www.raittiudenystavat.fi

@RYYSTAVAT

<https://fi-fi.facebook.com/RaittiudenYstavat>

www.kannikapina.fi

www.selvinpainkesaan.fi

www.annalapselleraitisjoulu.fi

SISÄLLYSLUETTELO

I YLEISTÄ	1
1.1. Vuoden teema: <i>Voimaannuttavia kohtaamisia</i>	1
1.2. Edunvalvonta ja päihdepoliittinen vaikuttamistyö	1
1.3. Yhteistyöverkostot	5
II KOHTAAVAA KANSALAISTOIMINTAA	8
2.1. Lähtökohdat	8
2.2. <i>Hengähdä hetkeksi</i> -tilaisuudet	8
2.3. <i>Raitis Linja</i> -palvelupuhelin	10
2.4. Maahanmuuttajien teematapaamiset	10
2.5. Muu yhteistyö jäsenyhdistysten kanssa ja huomionosoituksia	11
III KAMPANJAT, PROJEKTIT JA HANKKEET	12
3.1. <i>Selvin päin kesään</i> -kampanja	12
3.2. <i>Vuoden raittiusteko</i> -tunnustus	12
3.3. <i>Anna lapselle raitis joulu</i> -kampanja	13
3.4. <i>Monikulttuurisuutta ja mocktaileja – MoMo-hanke</i>	14
IV VIESTINTÄ	15
4.1. <i>raitis.fi</i> -lehti	15
4.2. Mediatiedotteet, kannanotot ja uutiskirjeet	15
4.3. Verkko- ja sometyö	15
4.4. Medianäkyvyys	16
4.5. Muita viestintä- ja tapahtumatoimia	16
4.6. Raittiuden Ystävien toimintakalenteri	17
V HALLINTO JA TALOUS	21
5.1. Edustajakokous	21
5.2. Liittovaltuusto ja hallitus	22
5.3. Joutsenon Opisto	23
5.4. Henkilökunta ja toimisto	24
5.5. Talous	25
5.6. Raittiuspierit ja paikallisyhdistykset	25
5.7. Raittiuden Ystävien kannatusjäsenet, jäsenyhteisöt ja valtakunnalliset jäsenyhdistykset	26
5.8. Raittiuden Ystävien jäsenyydet muissa järjestöissä vuonna 2019	26
5.9. Raittiuden Ystävien osakkuudet	26
VI KÄNNIKAPINAN VUOSI 2019	27–36

I YLEISTÄ

1.1. Vuoden teema: *Voimaannuttavia kohtaamisia*

Raittiuden Ystävät ry (jatkossa RY) on Suomen vanhin valtakunnallinen kansalaisjärjestö, jonka historia ulottuu vuoteen 1853. Yhdistys on toiminut nykyisellä nimellään vuodesta 1884 lähtien. RY:n toimintaperiaatteiden ja sääntöjen mukaisesti järjestö edistää ajan vaatimuksia seuraten raitista ja tervettä elämäntapaa, vastustaa kaikkien päihteiden (ml. tupakka-, sähkösavuke-, nuuska- ja muut nikotiinituotteet) käyttöä, auttaa päihdeongelmista kärsiviä sekä kannustaa jäseniään vastuuntuntoisiksi kansalaisiksi. Järjestö toimii lainsäädännön kehittämiseksi niin, että lait edistäisivät raittiutta ja päihteetöntä elämää.

Vuoden teeman myötä RY:n toiminnassa lisättiin kohtaavan kansalaistoiminnan määrää mm. *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuuksilla, Kännikapinan toimintailloilla, *Mocktailbaareilla*, monikulttuurisilla teematapaamisilla ja *Raitis Linja* -puhelinpalvelulla. Lisäksi raittiutta nostettiin esille mielipidekirjoituksissa, kampanjoissa ja somessa. Pääviesteinä olivat vastuullinen alkoholi- ja muu päihdepolitiikka, nuorten suojeleminen päihdehaitoilta sekä kriittiset kannanotot kannabikseen. Vuoden aikana yhteiskunnassa käytiin aktiivista raittius- ja päihdekeskustelua.¹

1.2. Edunvalvonta ja päihdepoliittinen vaikuttamistyö

Lähtökohtia

RY:n edunvalvonta- ja vaikuttamistyössä korostui syrjäytymisvaarassa olevien 13–29-vuotiaiden ja yli 65-vuotiaiden päihteidenkäyttöön liittyvien riskitekijöiden esiin nostaminen. Asia huomioitiin mm. päättäjätapaamisissa, mielipidekirjoituksissa, *raitis.fi*-lehdessä ja some-viestinnässä. Näkökulmina olivat erityisesti 28.12.2017 voimaan tulleen alkoholilain vaikutusten seuranta ja sen korostaminen, että uuden alkoholilain aikaansaamien muutosten vaikutukset näkyvät vasta pitkällä aikavälillä.² RY julkaisi asiaan liittyen 13.2.2019 eduskuntavaalitavoitteensa.³ Lisäksi mm. tuettiin alkoholimonopolin säilyttämistä⁴, huomioitiin nuorten huumerikosten kasvu⁵ sekä painotettiin, ettei kannabiksen dekriminisaatio ole kansanterveyden kannalta perusteltu tavoite⁶. RY oli myös mukana allekirjoittamassa Kansalaisareenan hallitusohjelmataavoitteet 48 muun järjestön kanssa ja antoi lausunnon luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023.⁷

Päihteiden kulutuksesta

Alkoholin kokonaiskulutus ja alkoholihaitat laskivat Suomessa vuosina 2008–2017. Kannatettava kehitys pysähtyi kuitenkin vuonna 2018, jolloin alkoholinkulutus kääntyi uudelleen nousuun tilastoimattoman kulutuksen noustessa 0,1 prosenttiyksikköä. Molempina vuosina 2017 ja 2018 tilastoitu kulutus oli 7 litraa ja kokonaiskulutus vuonna 2018 8,7 litraa 100 %:n alkoholina henkilöltä yli 15-vuotiaita kohti. Vuonna 2019 alkoholijuomien tilastoitu kulutus kuitenkin väheni lähes 2 %. Tilastoitu kulutus on ollut

¹ Mm. Yle 23.4.2019 *Raitis leimataan tiukkipipoksi ja hän kohtaa jopa vihaa* <https://yle.fi/uutiset/3-10752111> & *Alkoholi on monissa juhlissa itsestäänselvyys* <https://yle.fi/uutiset/3-10746253> [11.2.2020].

² Mm. Kauppalehti 10.1.2019 Martti Vastamäen mielipide *Mari Kiviniemen esittämä alkoholimonopolin purkaminen uhkaa suomalaisten terveyttä* <https://bit.ly/398pbrY> [4.2.2020].

³ Raittiuden Ystävien eduskuntavaalitavoitteet 2019 <https://bit.ly/2vY2t7T> [7.2.2020].

⁴ Mm. Länsi-Savo 11.1.2019 Martti Vastamäen mielipide *Alkon monopoli takaa parhaat mahdollisuudet säätää suomalaisten alkoholinkulutusta* <https://bit.ly/2UuH8gi> [4.2.2020].

⁵ Yle 17.5.2019 Valtaosa kiinni jääneistä huumeidenkäyttäjistä on 20–25-vuotiaita. <https://bit.ly/31KiOsl> [11.2.2020].

⁶ Mm. Turun Sanomat 1.11.2019 Martti Vastamäen mielipide *Sisäministeri hakoteillä – huumeita ei pidä Suomessa sallia* <https://bit.ly/396YDHE>; Marko Kailasmaan mielipide *Kannabista tai muita huumeita ei pidä dekriminallisoida* <https://bit.ly/2S10sjV> RY:n verkkosivut [5.2.2020].

⁷ Kansalaisareenan hallitusohjelmataavoitteet <https://bit.ly/37bxphO> & <https://bit.ly/2urohsg>; Lausunto luonnoksesta sote-huollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista <https://bit.ly/31Hhwyq> [11.2.2020].

Suomessa korkeimmillaan vuonna 2007 (8,7 litraa vastaavana lukuna) ja tilastoimaton vuonna 2005 (2,3 litraa vastaavana lukuna). Kokonaiskulutus oli vielä vuonna 1960 noin 3 litraa 100-prosenttista alkoholia jokaista 15 vuotta täyttänyttä kansalaista kohti.⁸

Alkoholilain uudistuksen lähtökohtana oli ohjata alkoholinkulutusta vähittäiskulutuksesta anniskelukulutukseen. Merkittävää muutosta ei kuitenkaan tapahtunut lain ensimmäisenä voimassaolovuotena 2018. Alkoholin vähittäiskulutus laski vuosina 2011–2017, mutta pysyi vuonna 2018 samalla tasolla kuin vuonna 2017 (6,08 litraa 100 %:n alkoholina henkilöltä yli 15-vuotiaita kohti). Alkoholin anniskelukulutus kasvoi vuodesta 2017 vuoteen 2018 0,01 prosenttiyksikköä ollen 0,95 litraa vastaavana lukuna. Alkoholijuomien tilastoidun kulutuksen mukaan Suomessa kulutettiin vuonna 2018 eniten keskioletta (lähes 350 miljoonaa litraa), mietoja viinejä (hieman yli 60 miljoonaa litraa) ja long drink -juomia (runsas 55 miljoonaa litraa). Vahva olut on neljäntenä ohittaen siiderit. Sen kulutus nousi yli 145 % vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna. Tammi–lokakuussa 2019 eri viinilajit kasvattivat suosiotaan 17,6–18,5 % edellisen vuoden lokakuun tilanteeseen verrattuna.⁹

Alkoholijuomien tilastoidun kulutuksen arvo vuonna 2018 oli lähes 5 miljardia euroa. Alkoholijuomia myytiin maakuntien osalta vuonna 2018 eniten Lapissa (12 litraa 100 %:n alkoholina henkilöltä yli 15-vuotiaita kohti) ja Etelä-Savossa (9,76 litraa vastaavana lukuna). Vähiten alkoholijuomia myytiin Ahvenanmaalla (6,29 litraa vastaavana lukuna) ja Pohjanmaalla (6,45 litraa vastaavana lukuna). Valtio sai vuonna 2018 lähes 2,4 miljardia euroa alkoholijuoma- ja arvonnäisäveroina (pelkkää alkoholijuomaveroa noin 1,5 miljardia euroa). Summa on 3,3 % kaikista vero- ja veroluonteisista tuloista ja 4,6 % valtion tuloista ilman rahoitustaloustoimia.¹⁰

Alkoholijuomien tuonti litramääräisesti lisääntyi 26 % vuodesta 2018 vuoteen 2019. Matkustajatuontikyselyihin perustuvan arvion mukaan suomalaiset toivat ulkomailta 62 miljoonaa litraa alkoholijuomia syyskuun 2018 ja elokuun 2019 välillä. Sataprosenttiseksi alkoholiksi muutettuna alkoholin matkustajatuonti väheni 3,2 %:lla 6,5 miljoonaa litraan, koska väkevien alkoholijuomien tuonti väheni. Siitä huolimatta litramääräinen alkoholijuomien tuonti kuitenkin lisääntyi 6,9 %, sillä ulkomailta tuotiin enemmän keskimäärin miedompia alkoholijuomia kuin edellisellä 12 kuukauden tarkastelujaksolla.¹¹ Matkustajatuonti lasketaan osaksi tilastoimatonta alkoholinkulutusta. Pohjoismaiden kesken Suomessa kulutetaan toiseksi eniten alkoholijuomia väkilukuun suhteutettuna. Tanskassa kulutetaan eniten (noin 9 litraa 100 %:n alkoholina henkilöltä yli 15-vuotiaita kohti) ja Norjassa vähiten (6 litraa vastaavana lukuna). Kansainvälisesti Suomi sijoittuu alkoholinkulutuksessa lähelle Espanjaa, Kanadaa ja USA:ta väkilukuun suhteutettuna.¹²

Päihteidenkäytön seurauksia

Vuonna 2018 alkoholista johtuvia kuolemia oli 6,5 % enemmän ja alkoholiperäisiin syihin menehtyi 133 henkilöä enemmän kuin vuonna 2017. Myös huumemyrkytykset lisääntyivät vuonna 2018, sillä niihin kuoli 12,6 % enemmän (kaikkiaan 188 henkilöä) kuin 2017. Erityisen huolestuttavaa on huumekuolemien lisääntyminen nuorimmissa ikäryhmissä, alkoholikuolleisuuden kasvu pääkaupunkiseudulla sekä huumausainerikosten kasvu.¹³

Päihdehaitat kuormittavat entistä enemmän Suomen sosiaali- ja terveystaloutta. Tilanne näkyy lisääntyneinä kuolemina ja rattijuopumuksina sekä sosiaali- ja terveystaloutta

⁸ Valvira Alkoholitilastot vuosi 2018 <https://bit.ly/2Oqfn4H> ja 2019 <https://bit.ly/2vcKyKr> [24.2.2020]; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020]; Valvira 13.2.2020 <https://bit.ly/2OUyODf> [14.2.2020].

⁹ Valvira Alkoholitilastot vuosi 2018 <https://bit.ly/2Oqfn4H>; THL Näin juo -raportti <https://bit.ly/2UpPRjU>; HE 100/2017 Hallituksen esitys eduskunnalle alkoholilainiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi <https://bit.ly/2OsVBFI> [5.2.2020].

¹⁰ VM <https://vm.fi/alkoholiverotus>; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020].

¹¹ THL Alkoholijuomien matkustajatuontikysely (syyskuu 2018–elokuu 2019) <https://bit.ly/2Oqf16E> [5.2.2020].

¹² Valvira Alkoholitilastot vuosi 2018 <https://bit.ly/2Oqfn4H>; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020]; Päivittäistavarakauppa ry Alkoholintuonti Virolta <https://bit.ly/2SNxeUC> [14.2.2020].

¹³ Valvira Alkoholitilastot vuosi 2018 <https://bit.ly/2Oqfn4H>; HS Käänne huonompaan Helsingissä <https://bit.ly/2TenpPZ> [24.2.2020]; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020].

kasvaneena kuormituksena. Alkoholisairauksiin liittyvät erikoissairaanhoidon polikliiniset käynnit lisääntyivät 18 % vuodesta 2017 seuraavaan vuoteen.¹⁴

Samoin lisääntyivät poliisin tietoon tulleet liikennejuopumustapaukset koko maassa vuosien 2017 ja 2018 välillä (rattijuopumus ja huumaantuneena ajaminen 10 % sekä törkeät rattijuopumukset runsaat 3 %). Vuonna 2018 henkilövahinkoon johtaneita alkoholionnettomuuksia tapahtui kaikkiaan 407 kappaletta (39 vähemmän kuin v. 2017). Näistä rattijuopumusonnettomuuksia oli 370 kappaletta. Tieliikenteen rattijuopumusonnettomuuksis-sa menehtyi 37 ja loukkaantui 500 ihmistä vuonna 2018 (v. 2017 52 kuollutta ja 549 loukkaantunutta).¹⁵

Tutkimusten mukaan suurimmat syyt alkoholin kulutuksen ja samalla sen aiheuttamien haittojen nousuun Suomessa ovat olleet alkoholin saatavuuden lisääminen ja hinnan alentaminen.¹⁶ Kulutuksen kasvaessa myös alkoholin aiheuttavat haitat nousevat samassa tahdissa. Vuosina 2010–2015 noin 70 % henkirikoksesta epäillyistä ja noin 70 % henkirikosten uhreista oli rikoshetkellä alkoholin vaikutuksen alaisena. Samoin noin 70 %:ssa henkirikoksista kaikki tapauksen osapuolet olivat humalassa ja noin 80 %:ssa tapauksista ainakin yksi osapuoli oli humalassa.¹⁷

Päihteidenkäytöstä ikäryhmittäin

Raittiita 20–64-vuotiaita naisia oli Suomessa vuonna 2018 14 % ja saman ikäisistä miehistä 10 %. AVTK ja ATH -tutkimuksissa on raittiiksi määritelty em. ikäryhmään kuuluva henkilö, joka ei ole juonut alkoholi juomia viimeisten 12 kuukauden aikana. THL:n *Näin Suomi juo* -raportin haastatellut raittiit mainitsivat kuusi pääsyytä raittiudelleen: elämäntapavalinta, raittiuden edut, alkoholin haitalliset vaikutukset, lähiympäristön vaikutus, terveydentilaan liittyvät syyt ja huoli hallinnan menettämisestä. Raittiina eläviä on suomalaisesta aikuisväestöstä keskimäärin 10–15 %. Raittiiden osuus on kasvanut uudelleen 2000-luvun aikana, erityisesti vuoden 2008 jälkeen.¹⁸

Miehistä 20–54-vuotiailla humalahakuinen juominen ja liiallinen alkoholinkäyttö vähenivät vuonna 2018 edelliseen vuoteen verrattuna, mutta 55–64-vuotiailla miehillä sekä humalajuominen että alkoholin liikakäyttö lisääntyivät. Naisista 20–34-vuotiaiden humalajuominen ja alkoholin liiallinen käyttö lisääntyivät, kun taas 35–44-vuotiailla naisilla ne vähenivät. Yli 45-vuotiailla naisilla humalajuominen ja alkoholin liikakäyttö pysyivät ennallaan.¹⁹

Kannabista käyttävien 20–44-vuotiaiden suomalaisten parissa naisten osuus on noussut erityisesti 20–34-vuotiaiden osalta 25 % (8 % ko. väestöryhmästä vuonna 2017 ja 10 % samasta ryhmästä vuonna 2018) ja 35–44-vuotiaiden miesten parissa jopa 150 % (2 % ko. väestöryhmästä vuonna 2017 ja 5 % samasta ryhmästä vuonna 2018). Kannabiksen käyttäjäksi määriteltiin henkilö, joka kertoi käyttäneensä kannabista viimeisten 12 kuukauden aikana. Kannabiksen kokeilu ja käyttö ovat lisääntyneet Suomessa viisinkertaiseksi vuodesta 1992 vuoteen 2018. Samalla myös vahvempien huumeiden, kuten amfetamiinin, ekstaasin ja kokaiinin käyttö ja niiden aiheuttamien kuolemantapausten määrä on kasvussa.²⁰

Erityisen huolestuttava tilanne on humalahakuisesti alkoholia kuukausittain juovien 14–20-vuotiaiden osuuden kasvu, sillä heidän määränsä on noussut joka toinen vuosi tehtävän THL:n Kouluterveyskyselyn mukaan jopa 14,67 % vuosien 2017 ja 2019 välillä

¹⁴ (Sama kuin viite 9) + Poliisi 13.5.2019 *Poliisi tavoitti 24 tunnin valvonnassa 65 alkoholista ja 19 huumeista johtuvaa rattijuoppoa* <https://bit.ly/31ITlu4> & Huumausainerikokset nousussa <https://bit.ly/2SB8ajO> [11.2.2020].

¹⁵ THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V>; Tilastokeskuksen onnettomuustilastosta <https://bit.ly/3bfNmHa> [5.2.2020].

¹⁶ THL Alkoholihaittojen ehkäisy – toimivat ja tehokkaat keinot <https://bit.ly/3983TLg> [5.2.2020].

¹⁷ Rikoksentorjunta.fi Alkoholi ja väkivalta <https://rikoksentorjunta.fi/alkoholi-ja-vakivalta> [5.2.2020].

¹⁸ THL *Suomalaisen aikuisväestön terveyskäyttäytyminen ja terveys* (AVTK) -tutkimus (1982–2011); THL *Alueellinen terveys- ja hyvinvointitutkimus* (ATH) (2012–2017); THL FinSote (vuodesta 2018 alkaen) [5.2.2020].

¹⁹ (sama kuin viite 14).

²⁰ Valvira Alkoholitilastot vuosi 2018 <https://bit.ly/2Oqfn4H>; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020].

(vuonna 2017 131 357 ja vuonna 2018 150 625). Tämän ikäryhmän humalahakuinen alkoholinjuonti laski merkittävästi vuosien 2013 ja 2015 välillä, mutta on sen jälkeen ollut merkittävässä nousussa. Alkoholikulutuksen kasvua on tapahtunut erityisesti peruskoulun 8. ja 9. -luokkalaisten sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa, kun taas ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa on ollut merkittäväkin laskua. Humalahakuisesti alkoholia kuukausittain juovaksi määritellään vastaaja, joka juo alkoholia tosi humalaan asti joko 1–2 kertaa kuukaudessa tai useammin.²¹

Samoin kannabista käyttäneiden 14–20-vuotiaiden osuudessa on ollut jopa 27 %:n kasvu vuosien 2015 ja 2019 välillä (119 667:stä 152 144:ään). Kannabiksen osalta on sama tilanne kuin humalahakuisella alkoholinjuomisella, sillä kasvua on tapahtunut vuosien 2017 ja 2019 välillä sekä 8. ja 9. -luokkalaisten sekä lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa, kun taas ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoiden parissa kannabiksen käyttö on vähentynyt. Viimeksi mainitun ryhmän osalta kannabiksen käyttö on vähentynyt jo vuodesta 2011 lähtien.²²

Alkoholi- ja kannabisasenteista

THL:n vuonna 2019 tekemän kyselyn mukana väestöstä 54 % pitää nykyisiä alkoholipoliittisia rajoituksia sopivina. Vastaava luku vuotta aikaisemmin oli 49 prosenttia. Vastaajista 12 % kannatti tiukempaa alkoholipolitiikkaa, kun taas nykyistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 28 % vastaajista. Naisista 19 % toivoi tiukennuksia alkoholipolitiikkaan, kun taas miehillä vastaava osuus oli 7 %. Miehistä väljempää alkoholipolitiikkaa halusi 36 %. Naisista väljempää alkoholipolitiikkaa toivoi 20 % vastaajista. Asenteet kannabista kohtaan ovat muuttuneet suvaitsevaisemmiksi, varsinkin nuorten parissa. Lisäksi THL huomauttaa, että alkoholin ja kannabiksen käytöllä on vahva yhteys, sillä todennäköisyys kannabiksen kokeiluun tai sen käyttöön on sitä suurempi mitä useammin käyttää alkoholia.²³

Johtopäätöksiä ja toimenpiteitä

RY vastasi maan nykyiseen päihteiden käyttö- ja mielipidetilanteeseen järjestämällä keskustelutilaisuuksia (mm. *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuudet) ja mahdollisuuksia raittiiseen ajanviettoon (mm. *Mocktailbaarit*), laatimalla kannanottoja (katso 1.2 *Lähtökohtia*) ja lausuntoja²⁴, tapaamalla kansalaisia, päättäjiä ja yhteiskunnallisia vaikuttajia (katso järjestön toimintakalenteri s. 19–24) sekä julkaisemalla tilanteesta päättäjäviestejä²⁵ ja kirjoituksia järjestön verkkosivuilla²⁶ ja *raitis.fi*-lehdessä²⁷. Ensisijaisina tuloksina ovat olleet toimintaan osallistuneiden palautteen mukaan raittiustietämyksen lisääntyminen ja päihdekriittisten kansalaismieliteiden vahvistuminen. (kts. myös s. 27–36)

Toimintavuoden aikana saadut kokemukset osoittavat, että raittiustyössä tulee panostaa entistä enemmän sekä suoraan kansalaiskohtaamiseen että samaan aikaan tapahtuvaan päättäjä- ja mielipidevaikuttamiseen. On tärkeää kertoa, että päihdemyönteisestä ja -keskeisestä ajasta huolimatta on yhä toimijoita ja kansalaisia, jotka ovat huolissaan päihdetilanteesta sekä sen kehityksestä ja tulevaisuudesta. Erityisesti maahanmuuttajataustaisessa väestössä raittiuus herättää merkittävää hyväksyntää ja yhteistyömahdollisuuksia.

Monet raittiit saattavat kokea elävänsä valintansa ja arvojensa kanssa yksin. Siksi on tärkeää edistää ja pitää raittiutta esillä vahvistaen koko kansakuntaa rakentavaa ja

²¹ THL Kouluterveyskysely 2019 <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia> [5.2.2020]; THL Päihdetilastollinen vuosikirja 2019 <https://bit.ly/36WJG9V> [5.2.2020].

²² (Sama kuin viite 12).

²³ THL Alkoholipoliittiset mielipiteet 2019 <https://bit.ly/385bp9u>; THL Kannabis <https://bit.ly/2urfRba> [10.2.2020].

²⁴ Mm. *Raittiuden Ystävät ry:n lausunto valtioneuvoston asetusluonnoksesta sosiaali ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020–2023*.

²⁵ Mm. *Raittiuden Ystävät ry:n avoin kirje Suomen kansanedustajille 25.10.2019 Kannabista ei pidä laillistaa Suomessa! Coloradon kokemukset varoittavia*. <https://bit.ly/39nfhmC> [11.2.2020].

²⁶ Raittiuden Ystävät ry www.raittiudenystavat.fi [5.2.2020].

²⁷ *raitis.fi*-järjestölehti <http://raitis.fi/lehti> [5.2.2020].

yhdistävää perintöä. RY:n tulee toimia raittiin väestönsosan edunvalvojana ja puolestapuhujana.²⁸

Aikaisempina vuosikymmeninä raittiiden osuuden vähentyessä uusia alkoholinkäyttäjiä tuli ensisijaisesti nuorista sukupolvista, jotka nuoruudessaan oppivat alkoholinkäyttötapaansa alkoholia suosivassa ympäristössä. 1960-luvulta alkaen nämä enemmän alkoholia käyttävät nuoret sukupolvet vanhetessaan aina vähensivät raittiiden osuutta niissä ikäryhmissä, joihin kulloinkin ikääntyessään siirtyivät. Toisaalta myös vanhemmat, aiemmin raittiit henkilöt, ryhtyivät näinä vuosikymmeninä käyttämään alkoholia ympärillä olevan yhteiskunnan muuttuessa enemmän alkoholia ja muita päihteitä suosivammaksi. Nämä seikat selittävät pitkälti eläkeläisten nykyistä alkoholinkäyttöä.²⁹

Erityisesti nuorten ja seniorikansalaisten puolesta

RY korostaa raittiin elämäntavan etuja vapautuneen alkoholinmyynnin ja vapautuksia vaativan päihde- ja huume politiikan keskellä. Alkoholi- ja muun päihdepolitiikan yksiselitteisenä ja kaikkia päätöksiä ohjaavana periaatteena tulisi olla haittojen, sairauksien, onnettomuuksien ja tapaturmien vähentäminen. RY on huolissaan kaikkien väestö- ja ikäryhmien päihteidenkäytöstä. Huoli korostuu nykytilanteessa erityisesti lasten ja nuorten sekä eläkkeellä olevien ja ikääntyneiden elämäntilanteeseen.

Nuorten raittiutta on todettu vahvistavan kaveripiiriin päihteettömyys, vanhempien tiukempi kontrolli ja kieltäytyminen päihteiden hankkimisesta nuorille, nuorten käyttämän digitaalisen viestinnän lisääntyminen sekä heidän tietoisuutensa päihdehaitoista. Lisäksi nuoret kokevat, että alkoholia on entistä vaikeampi hankkia, kun alkoholimainonnan ehtoja, alkoholituotteiden ostamisen ikäraja valvontaa ja muita nuoriin kohdistettuja kontrollitoimia on kiristetty. Urheilun ja liikuntaharrastusten vaikutus nuorten päihteidenkäyttöön ei ole yksiselitteinen. Monet erityisesti joukkuelajeja ahkerastikin harrastavat saattavat käyttää runsaasti alkoholia ja nuuskaa. Väärien mielikuvien ja kiinnostuksen vuoksi nuorten raittius on entistä enemmän uhattu, vaikka nuorten nuuskan käyttö väheni vuosina 2017–2019. RY toimii nuorten puolesta erityisesti *Kännikapina*-toiminnassaan ja some-työssä.³⁰

Eläkeläisten alkoholinkäyttö on kasvanut koko 2000-luvun ajan kaikilla käyttöä selvittävillä mittareilla. Ikääntyneiden naisten ja miesten väliset erot alkoholinkäytössä ovat kaventuneet merkittävästi, kun naisten kuluttama alkoholinmäärä on kasvanut. Samassa ikääntyneiden kokemat sosiaaliset ja terveydelliset haitat ovat kasvaneet. Esimerkiksi alkoholiperäisten sairauksien, ensisijaisesti maksasairauksien, määrä on kasvanut 2000-luvulla 50 % yli 60-vuotiaiden keskuudessa.³¹

1.3. Yhteistyöverkostot

RY osallistui aktiivisesti mm. Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkoston (jatkossa EPT-verkosto) ja SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n työryhmiin, tapaamisiin, koulutuksiin ja tapahtumiin. Alla mainittujen lisäksi RY:llä oli edustaja Maito ja terveys ry:n ja VAK ry:n (ent. Vapaan Alkoholisti huollon Kannatusyhdistyksen) hallituksissa sekä edustajat Joutsenon Opiston johtokunnassa/hallituksessa ja yksi edustaja työvaliokunnassa.

Ehkäisevän päihdetyön verkosto

RY on mukana EPT-verkostossa³², johon kuuluu 51 ehkäisevää ja haittoja torjuvaa päihdetyötä tekevää tai sitä toiminnassaan esillä pitävää valtakunnallista järjestöä. Näkyvimpiä yhteistoiminnan muotoja ovat päihdepoliittinen vaikuttamistyö, kuten

²⁸ THL Näin juo -raportti <https://bit.ly/2UpPRjU> [5.2.2020].

²⁹ (sama kuin viite 22)

³⁰ THL *Näin Suomi juo* -raportti <https://bit.ly/2UpPRjU>; Suomen ASH 11.12.2019 *Nuorten nuuskan käyttö ei enää yleistynyt* <https://bit.ly/2T8pYD2> [24.2.2020].

³¹ THL Näin Suomi juo -raportti <https://bit.ly/2UpPRjU> [24.2.2020].

³² Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto <http://www.ept-verkosto.fi> [31.1.2019].

lausunnot, kannanotot, asiantuntijatyö ja viestintätoimet sekä kampanjatyö, kuten eduskuntavaalikampanja sekä muut vaikuttamiskampanjat. Verkosto järjestää myös koulutuksia ja seminaareja, kuten Päihdepäivät³³, viestintäkoulutuksia ja sote-seminaareja.

RY oli vuonna 2019 mukana verkoston koulutuksissa ja kampanjoissa *Tipaton tammikuu*³⁴, *Ehkäisevän päihdetyön viikko*³⁵ (v. 2019 teemana oli kannabis otsikolla *Sumeeta logiikkaa*), *Ei tuomita*³⁶ ja *Kaikkien kaupunki*³⁷. RY jakoi Vuoden raittiusteko 2019 -tunnustuksen osana Ehkäisevän päihdetyön viikon ohjelmaa. (kts. tarkemmin s. 12) RY oli mukana verkoston kannanotossa *Mielenterveysstrategia 2030*³⁸ ja antoi lausunnon valmisteilla olevaan valtakunnalliseen päihdestrategiaan.

Tipaton tammikuu -kampanjan slogan oli toimintavuonna *Tarviinko mä tän?*, jota kuvattiin arkeen liittyvän alkoholinkäytön pysäyttävillä tilanteilla ja itsensäpalkitsemisen aiheilla, kuten kotitöistä silittämiseen ja maalaamiseen liittyvällä alkoholinkäytöllä.³⁹ RY jatkoi pysyvän ”tipattomuuden” teemaa helmikuussa *Tipaton4ever*-kampanjallaan RY:n somekanavissa hastagilla *#tipaton4ever*.⁴⁰ *Tipaton4ever*-kampanja oli esillä myös EPT-verkoston ja EHYT ry:n helmikuun uutiskirjeessä sekä verkoston sisäisessä kuukausikirjeessä.

EHYT ry:n Kantar TNS Oy:llä teettämästä kyselystä selviää, että *Tipattoman tammikuun* suosio on kasvussa. Alkoholista käyttävistä suomalaisista 13 % vietti *Tipattoman tammikuun* vuonna 2019 (v. 2018 11 %). *Tipattomaan tammikuuhun* vuonna 2019 osallistuneista 64 % jatkoi sitä helmikuun puolelle. Vastaajista 7 % sanoi juoneensa *Tipattoman* jälkeen vähemmän alkoholia kuin ennen sitä. Kyselystä selvisi myös, että *Tipattoman* viettäminen on suosituinta alle 25-vuotiaiden suomalaisten keskuudessa. Opiskelijoiden parissa *Tipaton* on tutkimusten mukaan suosittu, samoin alempien toimihenkilöiden parissa. Naisista *Tipattomalla* oli melkein kaksi kertaa useampi kuin miehistä.⁴¹

Syys-lokakuussa 2019 Helsingin kirjastoissa järjestetyssä *Kaikkien kaupunki* -kampanjassa muistutettiin arvostavasta kohtaamisesta ja turvallisuutta lisäävästä yhteisöllisyydestä. Kampanjassa nostettiin esille toisaalta pelkoja päihteitä käyttäviä kohtaan ja toisaalta päihteitä käyttävien ihmisen inhimillinen ja ystävällinen kohtaaminen. Kampanjassa annettiin myös turvallisuusohjeita ja järjestettiin koulutus *Miten kohdata päihteitä käyttävä tai sekavasti käyttäytyvä ihminen*.⁴²

RY osallistui Raittius- ja Ehkäisevän päihdetyön viikkoon 4.–10.11. myöntämällä *Vuoden raittiusteko 2019* -tunnustuksen Ylen A-studion *Kohdussa myrkytetyt* -ohjelmalle ja Iltasanomien päätoimittaja Ulla Appelsinille. (kts. sivu 12)

Verkoston koordinaatioyksikkö toimii Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:ssä (jatkossa EHYT ry) ja yksikköä rahoittaa STEA. RY:stä verkoston toiminnassa olivat mukana toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa (järjestöjohtajien kokoukset ja viestintätyöryhmä) ja asiantuntija Emilia Laine (viestintätyöryhmä tammi–toukokuu).

Päihdeetön pelikenttä -verkosto⁴³ seurasi urheilun/liikunnan yhteydessä päihteistä käytävää yhteiskunnallista keskustelua ja aloitti Päihdepäivillä 2020⁴⁴ järjestettävän *Päihdeetön pelikenttä* -seminaarin valmistelun. Toiminnanjohtaja Kailasmaa toimii

³³ *Päihdepäivät* <http://paihdepaivat.fi> [6.2.2020].

³⁴ *Tipaton tammikuu* -kampanja <https://www.tipaton.fi> [6.3.2019].

³⁵ EPT-viikko 2018 <https://www.ept-verkosto.fi/ept-viikko/> [6.3.2019].

³⁶ *Ei tuomita* -kampanja 2019 <https://bit.ly/389C1Xe>, <https://www.facebook.com/eituomita/> [6.2.2020].

³⁷ *Kaikkien kaupunki* -kampanja 2019 <https://www.ept-verkosto.fi/kaikkienkaupunki/>; <https://bit.ly/399Txum> [6.2.2020].

³⁸ STM Mielenterveysstrategian valmistelu <https://stm.fi/mielenterveyslinjaukset> [11.2.2020].

³⁹ *Tipaton tammikuu 2019 Tarviinko mä tän?* <https://www.youtube.com/watch?v=Hgk1xFgQAWs> [6.2.2020].

⁴⁰ *#tipaton4ever*-somekampanja <https://bit.ly/2OFyCYo> [10.2.2020].

⁴¹ *Tipaton tammikuu on yhä suosituampi* 18.12.2019 <https://bit.ly/381sNMo> & <https://bit.ly/2S1MDS7> [6.2.2020].

⁴² *Kaikkien kaupunki* -kampanja 2019 <https://www.ept-verkosto.fi/kaikkienkaupunki/>; <https://bit.ly/399Txum> [6.2.2020].

⁴³ *Päihdeetön pelikenttä – Tukea urheiluseuroille päihdeettömyyden edistämiseksi* <https://bit.ly/2S4fiWA> [6.2.2020].

⁴⁴ *Päihdepäivät* <http://paihdepaivat.fi> [6.2.2020].

seminaarin moderaattorina yhdessä Music Against Drugs ry:n (jatkossa MAD ry) toiminnanjohtajan Sampo-Ilmari Tuhkalehdon kanssa.

Päihhteetön pelikenttä -verkostossa ovat mukana RY:n lisäksi A-klinikkasäätiö, Alkoholiohjelma, EHYT ry, MAD ry, Suomen Olympiakomitea, Syöpäjärjestöt sekä THL. Verkosto kantaa huolta erityisesti päihhteiden suosiosta eri urheilulajien parissa. Lisäksi verkosto perehtyi Suomen Olympiakomitean ehkäisevään päihdetyöhön ja FYFA-hankkeeseen⁴⁵ (Focus on Youth, Football and Alcohol), joka kuuluu EU:n kolmanteen terveysohjelmaan. Hankkeen tavoitteena on vähentää nuorten humalajuomista ja löytää eurooppalaisille urheiluseuroille ohjeistusta päihdekasvatukseen ja toimintatapoja alkoholihaittojen vähentämiseksi. Eurocare koordinoi hanketta ja Suomea edustaa EHYT ry.

Lasten terveysfoorumi

RY on jäsen Lasten terveysfoorumeissa (jatkossa LTF, perustettu 1998), joka tukee ammattikasvattajia, terveystyötä tekeviä ja muita lasten kanssa toimivia. Verkoston vahvuutena on nopea reagointi ajankohtaisiin lasten ja nuorten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviin asioihin. LTF seuraa aktiivisesti tapahtumia, vastaanottaa viestejä eri tahoilta ja tekee niiden pohjalta toimenpiteitä asioiden esiin nostamiseksi. LTF:ssa toimii 25 jäsenjärjestöä ja neuvoa antavaa tukijäsentä. Foorumin päätapahtumana järjestettiin 4.11.2019 *Lasten terveyskäräjät* teemalla *Vanhemman ja lapsen yhteinen aika – merkitys lapsen kehitykselle*.⁴⁶ Toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa edustaa RY:tä verkostossa.

Foorumin tavoitteena on:

- edistää lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta alan ammattilaisten kanssa
- kannustaa kaikkia aikuisia toimimaan myönteisenä mallina lapsille ja nuorille
- vaikuttaa päättäjiin, ottaa kantaa ja toimia yhteistyössä alan tutkimuslaitosten kanssa
- järjestää tapahtumia, joissa lapsen ja nuoren ääni tulee kuulluksi.

*NordAN (Nordiskt Alkohol- och Narkotikapolitiskt samarbete)*⁴⁷

NordAN on vuonna 2000 perustettu verkosto, joka koostuu kansalaisjärjestöistä ja vapaaehtoistoimijoista. Kaikkia toimijoita yhdistää pyrkimys vähentää alkoholin ja muiden huumeiden käyttöä sekä vahvistaa kulutusta rajoittavaa alkoholi- ja huume politiikkaa. Toimijoita yhdistää myös se, että ne eivät saa taloudellista tukea alkoholiteollisuudelta. NordANissa on jäsenenä noin 90 kansalaisjärjestöä Pohjoismaista ja Baltian maista. RY on ollut mukana verkostossa sen perustamisesta lähtien. RY:n puheenjohtaja Martti Vastamäki ja toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa osallistuivat 11.–12.10.2019 Helsingissä järjestettyyn NordAN-konferenssiin.

*Nordiska Godtemplarrådet (NGR)*⁴⁸

NGR on pohjoismaisten raittiusjärjestöjen yhteistyöelin, joka järjestää mm. vuosittain pidettävät kehittämispäivät ja julkaisee sähköistä *Nordglob*-uutiskirjettä. Tiukasta taloustilanteesta johtuen RY ei kyennyt lähettämään edustajaa NGR:n tilaisuuksiin vuonna 2019, mutta piti yhteyttä NGR:ään sähköpostitse ja seurasi toimijan viestintää.

Seurantaloasiain neuvottelukunta

Neuvottelukunta⁴⁹ on seurantaloja omistavien yhdistysten keskusjärjestöjen perustama yhteistyöelin, jossa ovat mukana myös opetusministeriön, ympäristöministeriön ja Museoviraston sekä Kuntaliiton edustajat. Neuvottelukunta kehittää seurantaloja omistavien yhteisöjen, valtionhallinnon ja kunnallishallinnon yhteistyötä seurantalojen toimintaedellytysten parantamiseksi. Neuvottelukunta laatii vuosittain seurantalojen

⁴⁵ Focus on Youth, Football & Alcohol <https://www.fyfaproject.eu> [6.2.2020].

⁴⁶ Lasten terveyskäräjät 2019 <https://www.soste.fi/tapahtuma/lasten-terveyskarajat-2019/> [6.2.2020].

⁴⁷ Nordic Alcohol and Drug Policy Network <https://nordan.org> [6.2.2020].

⁴⁸ Nordiska Godtemplarrådet – Nordisk gemenskap på nykter grund <http://www.ngrmorden.se> [6.2.2020].

⁴⁹ Seurantaloasiain neuvottelukunta <https://kotiseutuliitto.fi/seurantalot/seurantalojen-korjausavustus/> [6.2.2020].

korjausavustuksia koskeva jakoesityksen Suomen Kotiseutuliitolle. Neuvottelukunnan tehtävänä on myös seurantaloihin liittyvän toiminnan yleinen edistäminen sekä näiden talojen rakennustaiteellisesti, teknisesti ja ympäristökulttuurin kannalta korkeatasoisen korjaamisen ohjaaminen. Lisäksi neuvottelukunta edistää talojen kehittämistä paikallisen harrastustoiminnan ja kanssakäymisen keskuksina. RY:n järjestö- ja talouspäällikkö Kirsi Poikonen on neuvottelukunnan jäsen.

II KOHTAAVAA KANSALAISTOIMINTAA

2.1. Lähtökohdat

RY toimii keskusliittona kolmelle jäsenliitolle (Raittiuden Ystävien urheiluliitto RYUL ry, Sinuli ry ja Kristillinen terveys- ja raittiusjärjestö KTR ry), 12 raittiuspiirille ja 38 paikallisyhdistykselle.

RY:n paikalliset raittiusyhdistykset ja raittiuskeskukset kuuluvat piireihin, joista useimmat toimivat sääntöjensä mukaan paikallisyhdistysten alueellisina yhdyselininä. Osa piireistä järjestää myös omaa, yhdistysten ulkopuolisille henkilöille suunnattua toimintaa.

RY tukee paikallisten raittiusyhdistysten ja piirien toimintaa ja tapahtumia yksilöityjen anomusten perusteella. Vuonna 2019 Raittiuden Ystävät myönsi pieniä toiminta-avustuksia 15 jäsenyhteisölleen (paikallisyhdistyksiä ja piirejä), yhteensä 4 046,51€, josta oli 18.2.2020 mennessä selvitetty ja maksettu 2646,51€. Muilta osin piirit ja paikalliset raittiusyhdistykset toimivat joko kunnilta saamiensa yksittäisten avustusten tai omarahoituksen varassa.

Yhdistykset hankkivat omarahoitusta pääasiassa järjestämällä erilaisia tilaisuuksia, kuten kirpputoreja ja toritapahtumia yms. sekä myymällä omia tuotteitaan ja palveluitaan, kuten esim. leivonnaisia, käsityötuotteita jne. Paikallisyhdistykset ja piirit ovat ottaneet myyntiinsä myös keskusjärjestön tuotteita, esimerkiksi surunvalitteluadresseja. Yhdistysten edustajat kirjoittivat aktiivisesti myös *raitis.fi*-järjestölehteen⁵⁰, jonka *Kentältä kuuluu* -osio on varattu erityisesti jäsenyhteisöjen kuulumisille. RY:n jäsenyhdistyksillä on mahdollisuus kuvata toimintaansa ja ilmoittaa ajankohtaisista kuulumisista lisäksi RY:n verkkosivuilla ja sähköises-sä uutiskirjeessä.

Keskusjärjestön työntekijät osallistuivat mahdollisuuksiensa mukaan jäsenyhteisöjen toimintaan ja antoivat toiminnan suunnittelu- ja toteuttamisapua. RY:n toimisto lähetti jäsenyhteisöilleen toimintavuonna yhden jäsenkirjeen kirjeitse ja 11 sähköistä uutiskirjettä. Kirjeissä informoitiin ajankohtaisista raittius- ja ehkäisevän päihdetyön toiminta-, osallistumis-⁵¹ ja rahoitusmahdollisuuksista sekä kannustettiin RY:n pitkántähtäimen suunnitelman mukaisesti toiminnan tehostamiseen, seurantaan ja arviointiin. Tavoitteena oli rohkaista jäsenyhteisöjä tulemaan mukaan yhteistyöhön RY:n kanssa ja saavuttamaan entistä merkittävämpää vaikutusta yhteiskunnan yleiseen mielipiteeseen, kasvattamaan jäsenmääräänsä sekä vahvistamaan jäsenyhteisöjen paikallisia ja alueellisia vaikutusmahdollisuuksia.

Yhdistykset järjestivät vuoden kuluessa erilaisia raittius- ja ehkäisevän päihdetyön tilaisuuksia ja tapahtumia, jotka olivat suunnattu yhdistysten jäsenten lisäksi myös paikkakuntien ulkopuolisille henkilöille. Monet yhdistykset olivat mukana *Hengähdä hetkeksi* -keskustelutilaisuuksien järjestämisessä sekä *Selvin päin kesään* ja *Anna lapselle raitis joul* -kampanjoissa levittämällä kampanjajulistetta ja -esitteitä paikkakunnillaan. Raittiusyhdistykset ja -piirit tavoittivat vuonna 2019 erilaisiin toimintoihinsa yhteensä 51 197 osallistujaa (12.3.2020 mennessä saapuneiden vuosikertomusten mukaan).

2.2. *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuudet

Kohtaavan ja vaikuttavan kansalaistoiminnan tehostamiseksi järjestettiin vuonna 2018 yhteistyössä RY:n jäsenyhdistysten kanssa yhdeksän *Saisinko puheenvuoron* -keskustelutilaisuutta eri puolilla maata. Tilaisuudet liittyivät pääsääntöisesti joulukuussa 2017 voimaan tulleen alkoholilain ja yleensä päihteiden aiheuttamien kansalaismielipiteiden kuulemiseen. Toteutusten saaman myönteisen palautteen ja jatkotoivomusten myötä vuonna 2019 järjestettiin 11 *Hengähdä hetkeksi* -keskustelutilaisuutta. Jaettavaksi esitteeksi valmisteltiin alkuvuodesta *Hengähdä hetkeksi* -esite, joka oli suunnattu eläköityville ja eläkeläisille, ja josta otettiin 1000 kpl ensimmäinen painos. Tilaisuuksia markkinoitiin

⁵⁰ raitis.fi-lehti <http://raitis.fi/lehti> [6.2.2020].

⁵¹ Mm. Ylen *Saunapäivä* 27.7.2019 <https://yle.fi/aihe/saunapaiva> [7.2.2020].

tapahtumapaikkojen verkkosivuilla, toteutuspaikkakuntien paikallislehdistä, ilmoitustauluilla, *raitis.fi*-lehdessä sekä RY:n uutiskirjeessä ja verkkosivuilla.⁵²

Hengähdä hetkeksi -tilaisuudet vuonna 2019:

- 14.3. Kaarina (Kaarina-Sali): 36 osallistujaa, 35–85v.
- 26.3. Salo (Salon seurakuntatalo): 250 osallistujaa, 40–101v.
- 9.4. Helsinki (Kampin palvelukeskus): 25 os., 60–80v.
- 7.6. Iisalmi (Iisalmen torikahvila, edustajakokouksen ennakkopäivä): 28 os., 50–85v.
- 29.6. Ilmajoki (Kunnantalo): 68 os., 50–75v. (samalla RY:n hallituksen kesätapaaminen)
- 13.7. Töysä (*LuoMusa*-tapahtuman ja Valtakunnallisten raittiusjuhlien⁵³ yhteydessä): 12 os., 50–70v.
- 2.9. Pori (Viikkarin Valkama -palvelukeskus): 30 os., 40–85v.
- 8.10. Espoo (Soukan *Elä ja asu* -seniorikeskus): 29 os., 60–85v.
- 21.10. Helsingin Raittiuskeskus, Tallinnan risteily, 35 os., 59–85v.
- 9.11. Hauho (Raittiusyhdistys Sarastus III ry:n 115-v.juhlien yhteydessä, Mokian toimitila), 14 os., 30–88v.
- 20.11. Kaarina (Poikluoman seurakuntatalo): 25 osallistujaa, 60–85v.

Tilaisuuksien osallistujia oli yhteensä 552 (vrt. toimintasuunnitelman tavoite 150 hlöä). Sukupuolijakauma oli melko tasainen. Ainoastaan Helsingissä ja Espoossa osallistujista oli merkittävästi suurempi osa naisia. Puheenjohtaja Martti Vastamäki alusti kaikissa muissa tilaisuuksissa (8 kpl) Varttuneiden olkavaivoista paitsi Töysässä, Porissa ja Helsingin Raittiuskeskuksen risteilyllä. Töysän tilaisuudessa esitelmän piti Sinulin puheenjohtaja Sari Uusi-Kokko. Porissa luennoivat Porin vanhuspalveluiden johtaja Pirjo Rehula, *Selvin päin Satakunnassa* -hankkeen projektisuunnittelija Jenni Lahtinen ja toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa, joka alusti myös Helsingin Raittiuskeskuksen matkalla.

Tilaisuuksien osallistujilta pyydettiin kirjallinen palaute Salossa, Helsingissä, Iisalmessa ja Porissa. Näissä 17,7 % vastasi kirjallisesti palautteeseen. Muissa tilaisuuksissa koottiin suullinen palaute. Kirjallisia palautteita, joissa oli vastattu ainakin yhteen kysymykseen annettiin kaikkiaan 59 kappaletta. Kaikkiaan palautteen (kirjallinen tai suullinen) antoi keskimäärin 10 % kaikkien tilaisuuksien osallistujista.

Osallistujilta kysyttiin (suluissa vastausten keskiarvo; kolmessa viimeisessä rästiusvalikko 1–5):

- ◆ *Miten koit tilaisuuden luennon? Anna kouluarvosana 4–10*
Ajankohtaisuus (8,9) Tietoa lisäävyyys (9) Vaikuttavuus valintoihini (8,5)
- ◆ *Sain tilaisuudesta uutta tietoa raittiin elämäntavan eduista. (3,9)*
- ◆ *Tilaisuus vaikutti ajatteluuni ja tuleviin terveyden ja hyvinvoinnin valintoihini. (4)*
- ◆ *Kiinnostuin lähtemään mukaan raittustoimintaan. (2,5)*

Viimeisen vastauksen osalta on pohdittava miten tämän tai muun RY:n toiminnan myötä herätettäisiin kiinnostusta raittustoimintaan osallistumiseksi. Viimeiseen kysymykseen vastattiin muutamia kertoja ”*Olen ollut mukana [raittustoiminnassa] koko ikäni*” ja merkittiin vaihtoehdoksi jo toteutuva mukanaolo raittustoiminnassa. Viimeiseen kysymykseen vastattiin selvästi vähemmän kuin muihin.

Kaikkiaan osallistujien palaute oli myönteinen kaikista tilaisuuksista. Vastauksissa todettiin matalankynnyksen hoitopalvelujen olevan puutteellisia ja mielenterveyspalveluja olevan vaikea saada mm. pitkien odotusaikojen vuoksi. Palautteissa myös kiiteltiin terveiden elämäntapojen edistämisestä sekä RY:n ja sen paikallisyhdistysten toiminnasta: ”*Rehellisesti tosiasioihin nojautuen ja tunteisiinkin saa vedota. Raittiudessa ei ole mitään peiteltävää eikä hävettävää. Päinvastoin! Jaksakaa jatkaa!*” (7.6.2019 Iisalmi)

Joka tilaisuudessa jäi useita osallistujia keskustelemaan alustajien kanssa. Erityisen merkittäväksi osallistujat kokivat puheenjohtaja Vastamäen tapaamisen ja mahdollisuuden konsultoida häntä terveyteen liittyvistä asioistaan. Osallistujat ovat toivoneet lisää vastaavia keskustelutilaisuuksia.

Hengähdä hetkeksi -tilaisuudet ovat tehokas tapa kansalaiskeskustelun aktivoimiseen sekä kansalaisten omaa vointia ja jaksamista koskevien huolenaiheiden kuulemiseen. Keskustelu- ja luentotilaisuuksina järjestettävät tapahtumat ovat myös tehokas tapa

⁵² RY:n verkkosivut *Hengähdä hetkeksi* – *raitis.fi* 1/2019 pääkirjoitus <https://bit.ly/31y1f19> [7.2.2020].

⁵³ *LuoMusa*-tapahtuma ja Valtakunnalliset raittiusjuhlat vuosittain Töysän Hakojärvellä <http://luomusa.fi> [11.2.2020].

aktivoida jäsenyhdistysten toimintaa ja tehostaa yhteistyötä niiden kanssa. *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuudet jatkuvat vuonna 2020 ainakin Lahdessa ja Turussa.

2.3. *Raitis Linja* -palvelupuhelin⁵⁴

RY:n uusi *Raitis Linja* -palvelupuhelin avattiin tammikuussa 2019. Toimintavuoden aikana numeroon soitettiin 47 puhelua, joiden kesto oli yhteensä 14,5 h. Soittajista 64 % on ollut naisia ja 36 % miehiä. Puheluissa on keskusteltu eniten päihteidenkäytön, raitistumisen, yksinäisyyden, syrjäytymisen ja arkielämän kysymyksistä. Soittajat ovat kokeneet palvelun tärkeäksi ja osa on soittanut useamman kerran. Yle esitti RY:n hallituksen jäsenen Joni Villasen toteuttamaa *Raitis Linja* -palvelupuhelimen televisiotietoisuutta 18 kertaa Yle TV1:ssä ja TV2:ssa 19.–25.8.2019 yleishyödyllisen toimijan maksuttomalla näyttöajalla. Kohderyhmänä olivat yli 15-vuotiaat, nettopeittona 28,2 % ko. kanavien katsojista (kontakteina noin 1,3 milj.) ja OTS-lukuna 2.1. Palvelusta julkaistiin mainos Helsingin Sanomien *Kesäterveys*-liitteessä 30.6. ja RY:n verkkosivujen avaussivulla tekstillä *Päihdekeskustelua sinun ehdoillasi*. Puhelin esiteltiin mm. A-klinikkasäätiön sekä EPT-verkoston ja EHYT ry:n tammikuun uutiskirjeissä. RY jatkaa palvelua myös vuonna 2020 ja sille selvitetään lisärahoituskanavia. Palvelupuhelimella ja em. *Hengähdä hetkeksi* -toiminnalla vastataan THL:n toivomukseen tehostaa seniorikansalaisille suunnattua ehkäisevää päihdetyötä.⁵⁵

2.4. Maahanmuuttajataustaisten teematapaamiset

Toimintavuonna järjestettiin viisi maahanmuuttajataustaisten ryhmien teematapaamista. 14.2. Ystävänäpäivänä Lähi-idän alueelta tulleille ja 28.3. Venäjänkielisille RY:n toimistossa. Ensin mainittuun saatiin osallistujia pääsääntöisesti Helsingin vastaanottokeskusten turvapaikanhakijoista, jotka kokivat tärkeäksi tulla kuulluksi ja saada iloista ja yhteistä tekemistä. Venäjänkielisten tapaamiseen osallistui edustajia mm. RY:n venäjänkielisestä paikallisyhdistyksestä Revers-Sun ry:stä Sammatista Lohjalta. Tapaamisessa luotiin perusteita tulevaisuuden yhteistyölle ja todettiin raittiuden merkitys kaikkien kansakuntien yhteiskuntarauhan turvaamisessa sekä jaettiin *ånni*-hankkeen venäjänkielisiä *Juteltaisko-opasta*⁵⁶.

Vuoden mittaan syvennettiin yhteistyötä erityisesti somalinkielisten kanssa. Heille suunnatut teematapaamiset järjestettiin 20.4., 9.9. ja 22.10., joista kaksi ensimmäistä Suomen somalialaisten liitossa ja viimeinen RY:ssä. Ensimmäinen tapaaminen pidettiin kansainvälisen RamadanCup-jalkapallotapahtuman yhteydessä. Tapahtuman yhteydessä järjestettiin noin 80:lle mm. Englannista, Hollannista ja Pohjoismaista tulleelle luentoja nuorten radikalisoitumisen ehkäisystä ja suomalaisen yhteiskuntaan sopeutumisesta. Tapahtumassa oli mukana poliisin toiminnan esittelijänä vanhempi konstaapeli Janne Korhonen ja Helsingin seurakuntien erikoisnuorisotyön keskuksen Snellun työntekijä Maria Anttila. Tapahtumassa RY:tä edusti toiminnanjohtaja Kailasmaa. Syksyn somalinkielisen väestön teematapaamisissa suunniteltiin tarkemmin yhteistyötä ja valmisteltiin vuoden 2020 toimintaa.

Teematapaamisten kautta edistettiin maahanmuuttajataustaisten nuorten ja heidän vanhempiansa ja nuorten parissa toimivien vuorovaikutusta ja mahdollisuuksia avoimelle yhteistyölle ja ymmärrykselle eri elämäntilanteiden ja vaikeuksien keskellä. Samalla edistettiin raittiuden ja ehkäisevän päihdetyön toteutumista eri kieli- ja kulttuuriryhmien kesken. Somalinkielisten kanssa järjestettyjen teematapaamisten myötä koottiin Nuorten hyvinvointi työryhmä maahanmuuttajataustaisten nuorten elämäntilanteen vahvistamiseksi Suomessa. Tapaamisten ja vuosina 2014–2017 toteutetun *ånni*-hankkeen yhteistyön pohjalta toimisto kokosi maahanmuuttajien teematapaamisten mallin, jossa huomioidaan kieli- ja kulttuurivähemmistöjen kohtaaminen, kokoustyöskentely ja tulevaisuuden yhteistyö. Malli on RY:n monikulttuuristen yhteistyökumppaneiden kommentoitavana vuoden 2020 aikana. Teematapaamisten myötä toiminnanjohtaja Kailasmaa kutsuttiin vuoden 2020

⁵⁴ RY:n verkkosivut *Raitis Linja* tarjoaa apua päihdeongelmiin <https://bit.ly/2S5FErp> & Päihdekeskustelua sinun ehdoillasi <http://raittiudenystavat.fi> [14.2.2020].

⁵⁵ OTS katso viite 69; THL *Kuntien ehkäisevä päihdetyö painottuu lapsiin ja nuoriin* <https://bit.ly/2OldVuX> [11.2.2020].

⁵⁶ *ånni*-hanke 2014–2017 *Juteltaisko-opas* <https://bit.ly/3bC8ck6> [14.2.2020].

alussa Suomen somalialaisten liiton koordinoimaan ja STEA:n rahoittamaan *Nuorten Verkosto* -työyhteistyöryhmään, jossa myös RY:lle tarjoutuu tilaisuus syventää monikulttuurista ja kulttuurisensitiivistä yhteistyötään eri kieli- ja kulttuuriryhmien kanssa.⁵⁷

2.5. Muu yhteistyö jäsenyhdistysten kanssa ja huomionosoituksia

Lisäksi RY järjesti yhteistyössä jäsenyhdistystensä kanssa mm. seuraavaa v. 2019 aikana:

- ◆ Puheenjohtaja Vastamäki toteutti RY:n ja Raittiusseura Kuusiston Keko ry:n esittelypisteeseen *Kaarina messut* -tapahtumassa 10.4. Kaarina-talossa. Raittiustoimijoiden ständillä vieraili 107 aikuista ja 42 lasta. He saivat pisteeltä mm. pillimehua, karkkeja ja pinssejä. Aikuisille kävijöille annettiin Kaarinaa koskevaa ajankohtaista tietoa alkoholista sekä RY:n esitteitä ja raitis.fi-lehtiä.
- ◆ Raittiusyhdistys Kevään Toivon (Ilmajoki) aloitteesta v. 2018 tehdyn *Päihdeputki – Sun valinta* -videon esittäminen Ilmajoella sijaitsevan Jaakko Ilkan yläkoulun 9.-luokilla 27.5. Videon katsomisen jälkeen oppilaat keskustelivat päihteistä opettajien johdolla. Oppilaille jaettiin myös *Selvin päin kesään* -kampanjan tietoflyerit.
- ◆ Raittiusyhdistys Kevään Toivon kanssa 7–10-vuotiaiden lastenleirin 17.–19.7. Ilmajoen kunnan Kalajaisten leirikeskuksessa. Leirille osallistui 15 lasta. Ohjelmassa oli mm. askartelua ja kädentaitojen oppimista, reipasta liikuntaa ja myös yhteistyötaitojen ja tietojen opettelua. Leiri-illassa 18.7. tavattiin myös leiriläisten vanhempia ja isovanhempia käyden vapaamuotoista päihdekeskustelua. Puheenjohtaja Vastamäki vieraili leirillä. Lisäksi RY:tä leirillä edusti liittovaltuuston varapuheenjohtaja ja hallituksen jäsen Matti Järviharju, joka toimi mm. leirin valmistelijana ja valvojana.
- ◆ Hauholla toimivan Raittiusyhdistys Sarastus III ry:n ja partiolippukunta Lammin Evonkävijät ry:n kanssa tietovisa sekä palkintojen jako Partion *Ilves 19* -piirileirillä⁵⁸ heinä–elokuun vaihteessa. Visan yhteydessä jaettiin partiolaisille tietoa raittiudesta ja terveellisen elämäntavan eduista.
- ◆ Raittiuskilpajoituksia järjestettiin yhteistyössä Raittiusyhdistys Kevään Toivon kanssa Jaakko Ilkan koulun 9.-luokkalaisille helmi–maaliskuussa, Raittiusyhdistys Säde I ry:n (Lahti) kanssa alakoulun 6.-luokkalaisille osassa Hollolan ja Lahden alakouluja 4.–10.11. sekä Varsinais-Suomen Raittiuspiirin kanssa osassa piirin alueen alakouluja Piikkiössä, Ruskolla ja Salossa helmi–maaliskuussa. Toiminnanjohtaja Kailasmaa toimi palkintoraadin puheenjohtajana kahdessa jälkimmäisessä kilpailussa.
- ◆ RY:n hallitus myönsi 5.11.2019 kaksi kunniakirjaa paikallisyhdistyksilleen vuoden aikana tehdystä merkittävimmistä toimista. Kunniakirjat saivat *Raittiusyhdistys Kevään Toivo* Ilmajoelta ja *Töysän Raittiusyhdistys* Töysästä/Alavudelta. Kunniakirjoilla kannustetaan RY:n jäsenyhteisöjä aktiiviseen ja vaikuttavaan kansalaistoimintaan tavoitteena edistää toiminta-alueensa asukkaiden raittiutta, terveyttä ja hyvinvointia. Välillisesti pyrkimyksenä on vahvistaa maamme turvallisuutta ja taloudellista kantokykyä sekä yleistä viihtyvyyttä ja terveellisiä elinolosuhteita.
- ◆ EPT-verkosto ja Mental Beauty Records järjestivät valtakunnallisen *Se voisit olla sinä* -musiikkikilpailun, jonka voitti *Myrkkyä veressä* -kappale. RY:n hallituksen jäsen Joni Villanen valittiin ohjaamaan, kuvaamaan ja leikkaamaan voittajakappaleen video⁵⁹. Kilpailussa etsittiin päihdetottumuksia ravistelevia ajatuksia ja tapoja purkaa päihteisiin liittyvää stigmaa. Kilpailuun osallistui 130 musiikkikappaletta.⁶⁰
- ◆ Puheenjohtaja Vastamäelle luovutettiin *Pioneer of Shoulder and Elbow Surgery* -diplomi syyskuussa Buenos Airesissa Argentiinassa. Kyseinen huomionosoitus on suurin, jonka

⁵⁷ *Änni*-hanke 2014–2017 <http://www.ehyt.fi/fi/anni-hanke> [7.2.2020]; *NUVE aloittaa toimintansa* <https://somaliiliitto.fi/2019/02/07/nuve-aloittaa-toimintansa/> [7.2.2020].

⁵⁸ *Ilves 19* hämäläisten partiolaisten piirileiri 24.7.–1.8.2019 Hämeenlinna <https://www.ilves19.fi> [7.2.2020].

⁵⁹ *Myrkkyä veressä* -kappaleen musiikkivideo <https://www.youtube.com/watch?v=TEbfghJM3fg> [7.2.2020].

⁶⁰ *Se voisit olla sinä* -biisikilpailu <https://bit.ly/39pUSNG> & <https://bit.ly/2OH1gZe> [11.2.2020].

olkakirurgi voi koko maailmassa saada. *Pioneer of Hand Surgery* -diplomi hänelle myönnettiin vuonna 2016.

- ◆ Tasavallan Presidentti Sauli Niinistö myönsi 6.12.2019 Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalin kultaristein RY:n varapuheenjohtaja Eila Iivarille.⁶¹ RY esitti kunniamerkkiä.

III KAMPANJAT, PROJEKTIT JA HANKKEET

3.1. *Selvin päin kesään* -kampanja⁶²

Selvin päin kesään -kampanja järjestettiin 17. kerran ja siinä oli mukana RY:n lisäksi Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Erkki Poikosen säätiö, ETRA-liitto, Hem och skola rf, Koulutus Elämään säätiö, Kran rf, Lastensuojelun Keskusliitto, Myllyhoito, Nuori kirkko ry, Nuorisokasvatussäätiö, Nykterhetsförbundet Hälsa och Trafik rf, Pelastakaa Lapset ry, Sininauhaliitto, Sinuli, Suomen ASH, Suomen Punainen Risti, Suomen Terveystieteiden tutkimuskeskus STHL ry, Suomen Valkonauhaliitto ja Viron Raittiusliitto. Kampanjan perusviesti aikuisille oli kutsu toimia nuorten päihdeettömän elämän ja turvallisuuden puolesta. Lisäksi korostettiin, että vanhempien tulee osata ennakoita ja pohtia oman perheen pelisääntöjä myös juhlinnan keskellä. Aikuisten vastuulla on tukea nuoria löytämään päihdeettömyyden helppoja ja luonnollisia valintoja.

Kampanjan verkkosivut päivitettiin toukokuun alussa ja mediatiedote lähetettiin 13.5. suomeksi, ruotsiksi ja viroksi otsikolla *Huomaa päihdeapua tarvitseva nuori ja auta häntä*. Kumppanien maksamilla kampanjamaksuilla hankittiin Suomi Mediaplanet Oy:ltä Helsingin Sanomien *Kesäterveys*-liitteeseen 30.6. ½-sivun ilmoitus jaetusti RY:n Raitis Linja - palvelupuhelimen kanssa (levikki 140 000, lukijat 336 000). Ilmoitus maksoi 1922€ (sis. alv). Kampanjan Facebook-sivuilla järjestettiin kilpailu kysymyksellä *Miksi kannattaa olla raitis?* Vastaajien kesken palkinnoksi arvottiin elokuvalippuja. Kampanja oli lisäksi esillä mm. Sininauhaliiton koordinoimissa *Selvä kesä* -tapahtumissa⁶³ Helsingissä ja Lohjalla. Lisäksi kampanja vaikutti osaltaan nuorten raittiuden huomioimiseen mediassa ja kansalaiskeskustelussa.⁶⁴

Materiaaleina julkaistiin kampanjan verkkosivuilta ladattavat A4 ja A3-kokoiset julisteet (yht. 2820 kpl) sekä kaksipuolinen A5-kokoinen flyeri (yht. 1940 kpl) ja lisäksi A6-kokoinen tarra (yht. 430 kpl) suomeksi ja ruotsiksi. Materiaalit painatettiin Laaturipainossa Vihannissa. Materiaaleja oli esillä tuhansia seurakuntien lisäksi mm. kouluissa, nuorten toimintatiloissa sekä kauppa- ja liikekeskuksissa eri puolilla maata. Kampanja herätti kiinnostusta ja materiaaleja tilattiin eri puolille maata, mm. eri kuntiin ja yhdistyksiin. Kampanjakumppanit levittivät materiaaleja omien mahdollisuuksiensa mukaan, mm. Suomen Valkonauhaliitto postitti julisteen kaikkiin Suomen seurakuntiin. Kampanja oli mukana myös A-klinikkasäätiön toukokuun uutiskirjeessä, EHYT ry:n maalisi- ja huhtikuun uutiskirjeissä sekä Nuori kirkko ry:n Villi-lehdessä 3/2019 ja huhti–toukokuun uutiskirjeiseissä.

3.2. *Vuoden raittiusteko* -tunnustus⁶⁵

Valtakunnallisella Raittius- ja Ehkäisevän päihdetyön viikolla 4.–10.11. myönnettiin *Vuoden raittiusteko 2019* -tunnustus jaetusti Ylen A-studion 23.4.2019 esitetylle *Kohdussa myrkytetyt* -ohjelmalle⁶⁶ ja Iltä-Sanomien päätoimittaja Ulla Appelsinille kirjoituksestaan *Olisi vielä yksi näkökulma, jonka takia poliitikkojen pitäisi muistaa Matti Nykänen*⁶⁷ 13.3.2019. *Kohdussa myrkytetyt* -ohjelma sai tunnustuksen rohkeasta ja asiantuntevasta tavastaan käsitellä vuosittain satoja lapsia vahingoittavia FASD-oireyhtymiä. Päätoimittaja Appelsin palkittiin alkoholismia käsittelevästä ajankohtaisesta ja kantaaottavasta

⁶¹ Tasavallan Presidentin 6.12.2019 myöntämät Suomen Valkoisen Ruusun ja Suomen Leijonan ritarikuntien kunniamerkit <https://bit.ly/2tG8ghC> [7.2.2020].

⁶² *Selvin päin kesään* -kampanja <http://selvinpainkesaan.fi> [5.2.2019].

⁶³ *Selvä Kesä!* <https://www.sininauhasaatio.fi/toimintamme/selva-kesa/> [10.2.2020].

⁶⁴ Kännikapinan blogi Nuorten mielipiteet: mm. *Miksi selvä kesä* 19.6.19 <http://kannikapina.fi/blogi/> [11.2.2020].

⁶⁵ Vuoden raittiusteko -palkitut <http://raitis.fi/raittiudenystavat2/vuoden-raittiusteko/> [10.2.2020].

⁶⁶ Yle A-studio *Kohdussa myrkytetyt* 23.4.2019 <https://areena.yle.fi/1-4584908> [10.2.2020].

⁶⁷ Päätoimittaja Ulla Appelsinin kirjoitus 13.3.2019 <https://www.is.fi/kotimaa/art-2000006033908.html> [10.2.2020].

kirjoituksestaan. Raittiusteko-tunnustus oli esillä eri medioissa ja mm. A-klinikkasäätiön marraskuun uutiskirjeessä.

Palkitut saivat tunnustukset RY:n toimistossa 5.11.2019 pidetyssä tilaisuudessa, johon osallistuivat A-studion toimittaja Heikki Ali-Hokka, tuottaja Tuomas Kerkkänen ja toimittaja Oili Orispää sekä Ulla Appelsinin edustajana Ilta-Sanomien toimituspäällikkö Panu Karhunen. Vuoden raittiusteko -tunnustus myönnettiin 17. kerran. RY jakaa vuosittain tunnustuksen henkilölle tai taholle, joka on toiminnallaan merkittävästi edistänyt raittiutta ja terveitä elämäntapoja.

3.3. *Anna lapselle raitis joulu* -kampanja⁶⁸

Valtakunnallinen *Anna lapselle raitis joulu* -mediakampanja järjestettiin 22. kerran. Marras-joulukuussa toteutetussa kampanjassa 37 yhteistyökumppania vetosi maamme aikuisväestöön, jotta he antaisivat lapsille raittiin ja turvallisen joulun sekä toimisivat niin, etteivät päihteet uhkaksi lapsia. Kaikki kampanjan materiaalit ja ulostulot suunnattiin suomalaiselle aikuisväestölle, jotka käyttävät varsinkin juhlapyhinä ja lasten seurassa alkoholia.

Kampanjassa olivat RY:n lisäksi mukana A-Kiltojen Liitto ry, Barnavårdsföreningen i Finland rf, Eesti Karskusliit Viron Raittiusliitto, Ehkäisevä päihdetyö A-klinikka Hämeenlinna, Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry, Elämäni Sankari ry, Ensi- ja turvakotien liitto, Erkki Poikosen Säätiö, ETRA-liitto, Förbundet Hem och Skola, Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveysvirasto – Aikuisten ehkäisevä mielenterveys- ja päihdetyö, Helsingin Kouluraittiuspiiri ry, Koulutus Elämään säätiö, KRAN rf, Kristillinen Terveys ja Raittiusjärjestö, Lastensuojelun Keskusliitto, Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Myllyhoitoyhdistys ry, Naistenkartano, Nuorisokasvatussäätiö, Nykterhetsförbundet Hälsa och Trafik, Pelastakaa Lapset ry, Radio Foni, Radio Pori, Raittiuden Ystävien Urheiluliitto, Sininauhaliitto ry, Sinuli, SOS-Lapsikylä, Suomen ASH, Stiftelsen Bensow, Suomen Punainen Risti, Suomen Terveystieteiden Seura, Suomen Valkonauhaliitto, Suomen Vanhempainliitto ja Yle. Näistä uusina tulivat mukaan Barnavårdsföreningen i Finland rf ja Stiftelsen Bensow -säätiö.

Visuaalisena ilmeenä säilytettiin vuoden 2017 malli. Painotuotteissa käytettiin ”Murtuneen sydänpiparin” -kuvitusta. Vuonna 2013 tehtyjä kampanjan tv- ja radiotietoiskuja ei uudistettu, koska saadun palautteen mukaan ne vastaavat edelleen kampanjan tavoitteita, ja koska niiden kautta kampanja tunnistetaan ja muistetaan. Kampanjan materiaalit painatettiin Laatupainossa Vihannissa: julisteita (A3 ja A4 -koot, yht. 4350 kpl) suomeksi ja ruotsiksi yhteensä ja A5-kokoista kaksipuolista infolyeria suomeksi ja ruotsiksi (yht. 2150 kpl). Materiaaleja oli esillä mm. liike- ja ostoskeskuksissa, neuvoloissa, päiväkodeissa, kouluissa, kirjastoissa, liikuntahalleissa ja seurakuntien tiloissa sekä asunto-osakeyhtiöiden yhteisissä tiloissa eri puolilla maata. Myös RY:n jäsenyhteisöt pitivät eri tavoin kampanjaa esillä.

Kampanjakumppanien tilaamat julistemäärät laskivat edelleen aikaisemmista vuosista. Muutosta selittää järjestöjen siirtyminen entistä enemmän sähköiseen viestintään, sillä lehti- ja verkkosivuilmoituksia oli useissa kampanjakumppaneiden julkaisuissa, kuten EHYT ry:n järjestölehdessä ja marraskuun uutiskirjeessä. Kampanjan mediatiedote lähetettiin suomeksi, ruotsiksi ja viroksi 2.12.2019 STT:n kautta. Kampanjan verkkosivut on päivitetty marras- ja joulukuussa.

Yle esitti kampanjan tv-tietoiskua 16.–22.12.2019 Yle TV1 -kanavallaan kahdeksan kertaa saaden nettopeitoksi 34,3 % kanavan yli 15-vuotiaista katsojista (kontakteina noin 1,6 miljoonaa katsojaa) ja OTS-luvuksi⁶⁹ 2,0. Lisäksi kampanja oli mukana Kansainvälisen Vapaaehtoisten päivän 5.12.2019 radiomainoksessa. Mainos kannusti kuulijoitaan vapaaehtoistoimintaan mm. Kansalaisareenan ylläpitämän hiiop100.fi-sivuston kautta.

⁶⁸ Anna lapselle raitis joulu -kampanja <http://annalapselleraitisjoulu.fi/> [10.2.2020].

⁶⁹ OTS eli Opportunity to See kertoo kuinka monta kertaa kampanjalla tavoitetun henkilön on ollut mahdollista nähdä ko. kampanjan spotti.

RadioMedian tuottaman tietoiskun kuuli yhden päivän aikana 1,352 miljoonaa yli 18-vuotiasta. Luku perustuu Kansallisen Radiotutkimuksen päivittäin tutkittavaan dataan. Mainosta soitettiin kaikilla RadioMedian asemilla, joita on yli 100 kpl.⁷⁰ RY:n osalta kampanjaajana oli toiminnanjohtaja Kailasmaan 9-vuotias tytär Aino Kailasmaa.

Kampanja liittyy Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman mukaisiin päihteiden käytön vähentämistavoitteisiin, päihteistä aiheutuvien haittojen vähentämisyrittämiin sekä lasten hyvinvoinnin edistämiseen. Kampanjan johdonmukainen toteuttaminen on osaltaan vaikuttanut vastuullisuuden ilmapiiriin vahvistumiseen, mikä näkyy mm. siinä, että lasten hyvinvointi on esillä entistä enemmän jouluaikaan. Kampanjan saama palaute on ollut kaikkiaan myönteistä. Kumppaneista koottu arviointiraati arvioi kampanjaa maaliskuussa 2020.

3.4. *Monikulttuurisuutta ja mocktaileja – MoMo-hanke*⁷¹

Opetushallituksen tuella 1.8.2018 – 30.6.2020 järjestettävä *Monikulttuurisuutta ja mocktaileja* -hanke tukee turvapaikanhakijanuorten toimintakykyä ja kotoutumista. Hanke tarjoaa nuorille turvapaikanhakijoille mielekästä vapaa-ajan tekemistä, yhteisöllisyyttä ja mahdollisuuden suomen kielen harjoitteluun.

Hankkeeseen osallistujat ovat päässeet tutustumaan suomalaisiin nuoriin ja järjestötoimintaan ja saavat työkokemusta mm. Mocktailbaarissa työskentelemisestä. Hankkeeseen osallistuminen tukee nuorten turvapaikanhakijoiden osallisuutta ja luottamuksen rakentamista sekä edistää heidän kiinnittymistään suomalaiseen yhteiskuntaan. Hankkeessa on ollut aktiiveina seitsemän turvapaikanhakijanuorta.

Hankkeen myötä on järjestetty mm. Mocktailbaari Helsingin Kaarlenkadun vastaanottokeskuksessa. Lisäksi järjestettiin RY:n toimistossa avoimet ystävänpäiväjuhlat, joihin osallistui turvapaikanhakijoita Helsingin vastaanottokeskuksista. Hanke oli esillä myös seuraavissa tapahtumissa vuonna 2019: 1.4. *Vaikkutamo*, Espoo; 17.4. *Wappukuntoon*-opiskelijatapahtuma, Helsinki Kaisaniemi; 25.–26.5. *Maailma Kylässä*, Helsinki Kaisaniemi; 29.5. *Toukofest*, Jyväskylä; 1.6. *Selvä kesä* -koulunpäätöspäivän juhla, Helsinki Mustikkamaa; 12.6. Helsinki-päivä ja 20.9. *Yhdenvertaisuus*-tapahtuma, Pakilan ylä-aste Helsinki. Lisäksi asiantuntija Emilia Laine sekä järjestö- ja talouspäällikkö Kirsi Poikonen osallistuivat 13.3.2019 OPH:n kotoutumisedistämishankkeiden seminaariin Helsingissä.

Osallistujilta saatu runsas kiitollinen palaute kertoo, että hanke on vastannut suureen tarpeeseen ja tilausta tämän kaltaiselle toiminnalle olisi paljon enemmän. Hankkeeseen osallistuneet ovat kertoneet toiveikkuutensa ja elämänilonsa kasvaneen mukanaolon myötä ja he ovat innoissaan mahdollisuudesta tehdä tuntuuta tapahtumissa.

Hankkeessa mukana oleville turvapaikanhakijanuorille on järjestetty myös vapaa-ajantoinnana lautapeli- ja liikuntailtoja. Ryhmän oma WhatsApp-keskustelu on tukenut osallistujien yhteisöllisyyttä ja sosiaalista elämää. Tulevan tapahtumatyön kannalta on oleellista, että osallistujat tuntevat toisensa ja toimivat hyvin yhdessä. Hanketyöhön on kuulunut paljon myös kuuntelijana ja tukijana olemista, verkkokurssien etsimistä ja linkittämistä sekä työnhaussa auttamista ja lomakkeiden täyttämistä.

Loppuvuodesta 2019 hankkeeseen palkattu VTM Anna Ikonen aloitti myös lukupiiritoinnin Helsingin Kalliolassa. Hän on pitänyt muutamia lukupiirikertoja turvapaikanhakija- ja maahanmuuttajanuorille osana Kalliolan toimintaa.

⁷⁰ RadioMedian asemat <https://www.radiomedia.fi/radiokanavat> [10.2.2020].

⁷¹ *Kiipeillen kohti parempaa – MoMo-hanke tarjoaa maahanmuuttajille päihdeettömiä kohtaamisia* <http://raitis.fi/raittiudenystavat2/2019/04/17/kiipeillen-kohti-parempaa/> [10.2.2020].

IV VIESTINTÄ

4.1. *raitis.fi*-lehti⁷²

RY:n ja sen jäsenliittojen järjestölehti ilmestyi toimintavuoden aikana kaksi kertaa. Osa lehden artikkeleista on luettavissa RY:n verkkosivuilta. Lehden päätoimittajana toimi toiminnanjohtaja Kailasmaa. Toimitussihteerinä ja taittajana oli Janne Valkeapää. Painatuksesta ja postituksesta vastasi Rannikon Laatumain Oy Vihannissa. Lehden painos oli 2200 kpl/numero. Vuoden ensimmäisen numeron yhteydessä teetettiin kysely raittiustoiminnan merkityksestä. Kyselyssä tiedusteltiin monivalinnoilla myönteisiä kokemuksia ja vaikutuksia RY:n toimintaan osallistumisesta. Vastauksia saatiin valitettavan vähän.

4.2. Mediatiedotteet, kannanotot ja uutiskirjeet

RY julkaisi kahdeksan mediatiedotetta RY:n pääkampanjoista Selvin päin kesään ja Anna lapselle raitis joului, Vuoden raittiusteko -tunnustuksesta ja kannabiksen dekriminälisaatiosta. Lisäksi julkaistiin useita kannanottoja toimintavuoden aikana. (katso seuraava sivu) Ne liittyivät alkoholin myyntimonopolin säilyttämiseen, päihneidenmyynnin ikärajavälvalvontaan, Veikkaus Oy:n vastuullisuuteen rahapeliyhtiönä, raittiustyön asemaan osana ehkäisevää päihdetyötä ja vanhempien vastuuseen raittiin kasvuympäristön takaamiseksi lapsille. Kaikille kansanedustajille lähetettiin 25.10. puheenjohtaja Vastamäen laatima kannanotto *Kannabista ei pidä laillistaa Suomessa! Coloradon kokemukset varoittavia*.

Jäsenyhdistyksiä kannustettiin jäsen- ja uutiskirjeissä, vierailuissa, tapaamisissa, kokouksissa, verkkosivuilla ja somessa paikalliseen ja alueelliseen vaali- ja muuhun vaikuttamiseen ja yhteistyöhön sekä rahoitusten hakuun. Lisäksi yhdistykset kertoivat kuulumisistaan vuoden aikana kaksi kertaa ilmestyneessä *raitis.fi*-järjestölehdessä. RY osallistui toimintavuoden aikana myös EPT-verkoston kannanottoihin, kampanjoihin ja vaikuttamistilaisuuksiin. Yhteistyöllä vahvistettiin päättäjä- ja kansalaiskeskustelun kriittistä suhtautumista alkoholin ja muiden päihneiden käyttöön, myyntiin ja saatavuuteen. Asiantuntija Emilia Laineen siirryttyä toukokuussa 2019 muihin tehtäviin jouduttiin vaikuttamis- ja viestintätöiden tavoitteita osittain karsimaan.

Loka- ja joulukuun uutiskirjeiden yhteydessä lähetettiin kirjettä koskeva kysely, jossa kartoitettiin mm. kirjeen vaikuttavuutta sekä uusien tietojen omaksumisen ja välittämisen kokemuksia. Kyselyyn vastattiin valitettavan vähän.

4.3. Verkko- ja sometyö

Internet-kotisivujen webmasterina toimi Janne Valkeapää ja päivittäjänä toiminnanjohtaja. RY:n verkkosivujen näyttökertoja vuonna 2019 oli 45 417, mikä on lähes 10 000 kertaa enemmän kuin vuonna 2018 (35 730 kertaa). Kailasmaa ja Valkeapää päivittivät myös *Selvin päin kesään ja Anna lapselle raitis joului* -kampanjoiden sivustoja.

⁷² *raitis.fi*-lehti <http://raitis.fi/raittiudenystavat2/raitis-fi-lehti/> [10.2.2020].

RY jatkoi toimintavuonna aktiivista osallistumistaan sosiaalisessa mediassa ja viestejä on kohdennettu entistä kohdennetummin eri kohderyhmille, vaikka kaikin osin sometyössä ei saavutettu toimintavuoden tavoitteita asiantuntija Emilia Laineen siirryttyä toiseen työhön.

RY:llä on Twitterissä 474, Facebookissa RY:n sivulla 428, Anna lapselle raitis joulu -kampanjan Facebook-sivulla 1156 seuraajaa. Selvin päin kesään -kampanjan Facebook-sivuilla on yhteensä 313 ja Kännikapinalla 569 seuraajaa (kts. s. 36). Näissä kaikissa on seuraajien määrä noussut vuodesta 2018, eniten Anna lapselle raitis joulu -kampanjan Facebook-sivuilla, joissa kasvua oli vuoden 2019 aikana lähes 18 %. Raittius on herättänyt seuraajissamme keskustelua ja moni on halunnut jakaa kokemuksiaan omasta raittiudestaan.

4.4. Medianäkyvyys

RY:n mediatiedotteet

- 5.2. *Alko on säilytettävä!* – kannanotto alkoholimonopolin purkamisyrytyksistä⁷³
- 15.3. *Alkon monopoli on tärkeä Suomen kansanterveydelle ja hyvinvoinnille!*⁷⁴
- 13.5. *Selvin päin kesään – Huomaa päihdeapua tarvitseva nuori ja auta häntä!*⁷⁵
- 29.10. *Vuoden raittiusteko -tunnustus A-studion Kohdussa myrkytetyt -ohjelmalle ja Ilta-Sanomien päätoimittaja Ulla Appelsinille!*⁷⁶
- 31.10. *Kannabiksen laillistamisesta mittavia haittoja!*⁷⁷
- 2.12. *Anna lapselle raitis joulu – Vanhempien päihdeidenkäyttö on riski lapsen kaltoinkohteluun!*⁷⁸
- 3.12. *Kannabista ei pidä laillistaa Suomessa! Coloradon kokemukset varoittavia!*⁷⁹
- 17.12. *Aikuisten tulee tunnistaa alkoholinkäyttönsä lapsen kannalta!*⁸⁰

Otteita haastatteluista ja mielipidekirjoituksista

- 10.1. Kauppalehti: *Alkoholimonopolin purkaminen uhkaa suomalaisten terveyttä* (Vastamäki)
- 31.1. Turun Sanomat: *Alko on säilytettävä!* (Vastamäki)
- 19.3. Etelä-Suomen Sanomat: *Monopoli tärkeä kansanterveydelle – Väkevät siirtyisivät maitokauppoihin viinien vanavedessä!*⁸¹ (Vastamäki)
- 23.3. Salon Seudun Sanomat: *Liike on lääke myös olkapäävaivoissa* (Vastamäki)
- 30.3. *Alkoholilla on merkittävä osuus maamme terveydenhoidossa ja taloudessa* (Vastamäki)
- 30.3. Ilkka-Pohjalainen: *Järkeä ja ryhtiä alkoholi- ja päihdepolitiikkaan!*⁸² (Järviharju & Kailasmaa)
- 17.4. Turun Sanomat: *Viinin haittoja ei pidä unohtaa!*⁸³ (Vastamäki)
- 17.5. Keskisuomalainen: *Päihdeiden myynnin ikärajoja on valvottava!*⁸⁴ (Kailasmaa)
- 10.6. Kauppalehti: *Alkoholimonopolin purkaminen uhkaa suomalaisten terveyttä* (Vastamäki)
- 20.6. Helsingin Sanomat: *Nuorten päihdeettömyyttä tulee tukea* (Kailasmaa)
- 6.8. Kannanotto Veikkaus Oy:n vastuullisuudesta (Vastamäki)
- 29.9. Savon Sanomat: *Terveydeksi – Alkoholinkäyttö ei ole enää hienoa. Silti vain harva julistaa olevansa raitis* (Kailasmaa)
- 30.10. Merikarvia-lehti: *Islannin mallista Suomen malliksi* (Vastamäki)
- 21.12. Kauhajoki-lehti: *Anna lapselle raitis joulu* (Järviharju)
- 23.12. Turun Sanomat: *Aikuisten tulee tunnistaa alkoholinkäyttönsä vaikutukset lapsiin* (Kailasmaa)

⁷³ RY:n verkkosivut <http://raitis.fi/raittiudenystavat2/2019/02/05/alko-on-sailytettava/> [10.2.2020].

⁷⁴ Itä-Savo 26.3.19 *Alkon monopoli on tärkeä Suomen kansanterveydelle* <https://bit.ly/2SMY7bB> [11.2.2020].

⁷⁵ STT Info 13.5.19 *Selvin päin kesään!* <https://bit.ly/31XkyH> [14.2.2020].

⁷⁶ RY:n verkkosivut <https://bit.ly/38fCVBo> [10.2.2020].

⁷⁷ RY:n verkkosivut <https://bit.ly/2OI2e7z> [10.2.2020].

⁷⁸ STT Info 2.12.19 <https://bit.ly/2uBH1Fw> [14.2.2020].

⁷⁹ RY:n verkkosivut <https://bit.ly/31lpwPC> [10.2.2020].

⁸⁰ RY:n verkkosivut <https://bit.ly/39lhiQ5> [10.2.2020].

⁸¹ ESS 19.3.2019 <https://www.ess.fi/paakirjoitus-mielipide/61050> [24.2.2020].

⁸² Ilkka-Pohjalainen 30.3.19 *Järkeä ja ryhtiä alkoholi- ja päihdepolitiikkaan* <https://bit.ly/2TMrbHv> [11.2.2020].

⁸³ Turun Sanomat 17.4.19 *Viinin haittoja ei pidä unohtaa* <https://bit.ly/2ShwjNt> [11.2.2020].

⁸⁴ Mm. Keskisuomalainen 24.5.19 *Päihdeiden myynnin ikärajoja on valvottava* <https://bit.ly/2w5vCOp>; Länsi-Savo 26.5.19 *Aikuisten on tuettava nuoren raittiutta* <https://bit.ly/2SN654v> [11.2.2020].

Muut mediaosumat

- 23.9. Oletko kuullut Helsingistä? Kamppi – Vilkas liike- ja ravintolakeskittymä keskellä kaupunkia⁸⁵
-radiohaastattelu (Vastamäki, Kailasmaa)

4.5. Muita viestintä- ja tapahtumatoimia

RY:n toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa osallistui korjaavaa yhteisöhoitoa Kankaanpäässä ja Mikkelissä toteuttavan VAK ry:n⁸⁶ (ent. Vapaan alkoholihuollon kannatusyhdistys) hallituksen jäsenenä 18.–19.7. VAK ry:n esittelypisteelle *SuomiAreenassa* Porissa. Pisteellä kohdattiin kahden päivän aikana noin 1000 tapahtumakävijää ja heidän kanssaan keskusteltiin monipuolisesti raittiuden merkityksestä eri ikäisten ihmisten elämässä. Esittelypisteellä toimi kaikkiaan 10 VAK ry:n edustajaa: työntekijöitä, entisiä asiakkaita ja hallituksen jäseniä.

4.6. Raittiuden Ystävien toimintakalenteri

Tammikuu

- 14.1. LTF:n ohjausryhmä (Kailasmaa)
- 15.1. Maito ja terveys ry:n työpajakokous (Kailasmaa)
- 15.1. Nuuskaseminaari, Ehyt (Sirola)
- 17.1. Joutsenon opiston hallituksen työvaliokunta (Poikonen)
- 23.1. Kännikapinan liikuntakerho: Ilmajooga (Sirola, Laine, Poikonen)
- 23.1. Somekoulutus, Propellipäät-hanke, (Sirola)
- 24.1. EPT-verkoston viestintä- ja vaikuttamistyöryhmä, Ehyt (Laine)

Helmikuu

- 4.2. Kännikapinan peli-ilta (Laine)
- 5.2. VAK ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 6.2. Mocktailbaari Kaarlenkadun vastaanottokeskuksessa (Laine)
- 12.2. Tilinpäätös (Ojanperä, Poikonen)
- 12.2. SITRA:n *Tervettä menoa tulevaisuuteen* -sote ja tulevaisuusseminaari (Kailasmaa)
- 13.2. Mocktailbaari Kaakkurin nutalla, Oulu (Sirola)
- 14.2. MoMo-hankkeen ystävänpäiväjuhlat toimistolla (Laine, Poikonen, Kailasmaa)
- 20.2. Mocktailbaari, Jokela (Sirola)
- 24.2. Terttu Hujasen ja hänen tyttärensä merkkipjuhlat (Vastamäki, Munkki, Kailasmaa)
- 24.2. Kännikapinan leffailta (Sirola)
- 26.2. Toiminnanjohtajaverkosto (Kailasmaa)
- 27.2. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 27.2. STEA:n mittarisparri (Kailasmaa)
- 28.2. Salon Seudun Sanomien haastattelu (Vastamäki, Kailasmaa)

Maaliskuu

- 1.3. MoMo-hankkeen Mocktailbaarikoulutus turvapaikanhakijanuorille (Laine)
- 4.3. Kännikapinan liikuntakerho, biljardi (Sirola)
- 4.3. Joutsenon opiston hallitus (Järviharju, Kailasmaa, Kotola, Poikonen)
- 6.3. Mocktailbaari, Mukkulan nuorisotila, Lahti (Sirola)
- 7.3. EPT-verkoston viestintätyöryhmän kehittämistyöpaja (Laine)
- 8.3. MoMo-hankkeen peli-ilta (Laine)
- 9.3. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:n jäsenyhdistysten puheenjohtajatapaaminen ja strategiapäivä (Vastamäki)
- 11.3. Seurantaloasiain neuvottelukunta (Poikonen)
- 12.3. Hallituksen kokous
- 12.3. EPT-verkoston viestintätyöryhmä (Laine)
- 13.3. OPH kotoutumishankeseminaari (Laine, Poikonen)
- 13.3. STEA:n ja toiminnanjohtajaseuran tapaaminen ja Järjestö 2.0-hankkeen iltapäivä (Kailasmaa)
- 14.3. Tilintarkastus
- 14.3. Maahanmuuttoseminaari, THL (Laine)
- 15.3. MoMo seinäkiipeily (Laine)

⁸⁵ Yle Areena <https://areena.yle.fi/1-50289302> [10.2.2020].

⁸⁶ VAK ry <https://vakry.fi/> [7.2.2019].

- 18.3. Selvä kesä -tapahtuman infopalaveri (Laine)
- 19.3. EPT-verkoston järjestöjohtajien tapaaminen (Kailasmaa)
- 19.3. VAK ry hallitus (Kailasmaa)
- 19.3. Ministeri Kimmo Tiilikaisen tapaaminen (Kailasmaa)
- 20.3. Kännikapinan peli-ilta (Laine)
- 21.3. STEA:n avustusinfo (Laine)
- 21.3. Mocktailbaari, Happi-toimintakeskus, Helsinki (Sirola)
- 21.3. Joutsenon opiston hallituksen kokous. Kannatusyhdistyksen vuosikokous. Joutseno. (Järviharju, Kotola, Poikonen)
- 26.3. *Hengähdä hetkeksi* Salon tilaisuus (Vastamäki, Kailasmaa)
- 27.–28.3. Nuorisotyöpäivät, Turku (Sirola)
- 28.3. Venäjänkielisten teematapaaminen RY:ssä (Kailasmaa, Laine)
- 31.3. OPH/Momo-hanke väliselvitys (Laine, Poikonen)

Huhtikuu

- 1.4. Vaikuttamo, Espoo (Sirola, Laine, MoMo & vapaaehtoiset)
- 2.4. Mocktailbaari Entressen kirjaston 10-vuotisjuhlassa, Espoo (Sirola)
- 3.4. OPH:n *Mielellään eläkkeelle* -keskustelutilaisuus (Kailasmaa)
- 4.4. EHYT ry:n päihdepoliittinen vaalipaneeli (Kailasmaa)
- 5.4. EPT-verkoston Tipaton -kampanjan suunnittelukokous (Laine)
- 5.4. Selvä kesä -tapahtuman suunnittelupalaveri, Sininauhasäätiö (Laine)
- 6.4. Liittovaltuuston kokous
- 7.4. Maailman terveyspäivän Mocktailbaari Punavuoren vastaanottokeskuksessa (Laine & MoMo)
- 9.4. Mocktailbaari Maikkulan nutalla, Oulu (Sirola)
- 9.4. *Hengähdä hetkeksi* Helsingin tilaisuus (Vastamäki, Kailasmaa)
- 10.4. Mocktailbaari Oulunsalon nutalla, Oulu (Sirola)
- 10.4. LTF:n ohjausryhmä (Kailasmaa)
- 11.4. Joutsenon opiston hallituksen työvaliokunta, Joutseno (Poikonen)
- 15.4. Kännikapinan liikuntakerho (Sirola)
- 16.4. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 16.4. EPT-verkoston viestintä- ja vaikuttamistyöryhmä (Laine)
- 17.4. Wappukuntoon-opiskelijatapahtuma, Kaisaniemi (Laine & MoMo)
- 20.4. Kansainvälisten somalitoimijoiden ja suomalaisten somalijärjestöjen teematapaaminen (Kailasmaa)
- 26.4. Luumäen nuorisovaltuuston järjestämä disco yläkoululaisille (Sirola)
- 28.4. Kännikapinan leffailta (Sirola)
- 29.4. Selvä kesä -palaveri, Sininauhasäätiö (Laine)
- 30.4. OKM/PP-hanke selvitys (Korhonen, Poikonen)

Toukokuu

- 2.5. VAK ry:n vuosikokous ja hallituksen kokous (Kailasmaa)
- 3.5. Mocktailbaari Tapanilan seurakunnan nuorisotapahtumassa (Sirola)
- 5.5. Mahdollisuuksien tori -tapahtuma, Lahti (Sirola)
- 7.5. Toiminnanjohtajaseuran ja SOSTE:n iltapäiväkahvit (Kailasmaa)
- 8.5. Maailma Kylässä -infotilaisuus näytteilleasettajille (Laine)
- 8.–9.5. Päihdepäivät (Vastamäki, Kailasmaa, Laine)
- 9.5. Mocktailbaari Sateenkaareva -illassa, Vantaa (Sirola)
- 10.5. Kansalaistoiminnan johtamisen verkosto SOSTE (Kailasmaa)
- 14.5. Maito ja terveys ry:n liittokokous (Kailasmaa)
- 15.5. Matinkylän nutan nuorten kouluttaminen baarin pitämiseen, Vantaa (Sirola)
- 16.5. Mocktailbaari Superpäivässä, Pitäjänmäki (Sirola)
- 16.5. Hakunilan nuorten kouluttaminen baarin pitämiseen, Vantaa (Sirola)
- 17.5. Lähiöfest-tapahtuma, Riihimäki (Sirola)
- 17.5. Joutsenon historiateos toimikunta (Poikonen)
- 18.5. Mocktailbaari Falkullan nuorisotila, Helsinki (Sirola)
- 20.5. Suutarilan nuorisotilan nuorten opettaminen mocktailbaarin pitämiseen (Sirola)
- 20.5. STEA:n ja SOSTE:n vaikuttavuuskoulutus järjestöille (Kailasmaa, Poikonen)
- 21.5. Maahanmuuttajat sote-järjestöissä – Kuinka helpottaa osallistumista (Kailasmaa)
- 22.5. Alkoholi-, huume- ja rahapelitutkimuksen seminaari (Kailasmaa)
- 22.–23.5. Pidetään huolta- 7-luokkalaisten -tapahtuma Finlandia-talolla (Sirola, Laine)
- 23.5. EPT-verkoston viestintätyöryhmä (Kailasmaa)
- 24.5. Mocktailbaari Ruutibudjetti-festareilla, Maunula-talo, Helsinki
- 25.–26.5. Maailma Kylässä -tapahtuma, Helsinki (Laine, Poikonen & MoMo)

- 27.5. Päihdeputki-tapahtuma & Sun valinta -videon näyttö Ilmajoella Jaakko Ilkan koulussa (Järviharju)
- 27.5. Kännikapinan leffakerho, Helsinki (Sirola)
- 28.5. Maito ja terveys ry:n *Maitoaamu*-tilaisuus (Kailasmaa)
- 28.5. Mocktailbaari, litti (Sirola)
- 31.5. Mocktailbaari Kirkkojärven nutalla, Espoo (Sirola)
- 31.5. STEA 2018 selvitys (Kailasmaa, Laine, Poikonen, Sirola)

Kesäkuu

- 1.6. Mocktailbaari *Selvä Kesä* -tapahtumassa, Syötävä Puisto, Helsinki (Laine, MoMo)
- 1.6. Mocktailbaari *Selvä Kesä* -tapahtumassa, Lohja (Sirola, kesätyöntekijät)
- 3.6. Kännikapinan liikuntakerho, sup-lautailu, Helsinki (Sirola)
- 5.6. Mocktailbaari pääkirjaston nuortenosasto Stoorissa, Turku (Sirola)
- 5.6. Mocktailbaarin Call out Länsä- tapahtumassa, Länsimäki, Vantaa (keikkatyöntekijät)
- 7.6. Kännikapinan kesäjooga (Sirola, kesätyöntekijät)
- 7.–9.6. Edustajakokous ja Iisalmen Hengähdä hetkeksi tilaisuus (7.6.) Iisalmi
- 11.6. Kännikapinan leffakerho (Sirola, Kesätyöntekijät)
- 12.6. Helsinki-päivän Mocktailbaari toimistolla (Poikonen, Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 12.6. Maito ja terveys ry:n retkipäivä Satamaitoon Ulvilaan (Kailasmaa)
- 13.6. Mocktailbaari Ruoveden kesätapahtumassa, Ruovesi (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 13.6. Joutsenon opiston hallituksen työvaliokunta, Joutseno (Poikonen)
- 18.6. EPT-verkoston brändityöpaja (Kailasmaa)
- 18.6. Mocktailbaari Kärkölan työpajalla, Kärkölä (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 24.6. Mocktailbaari Nuorten Priden avajaisissa, Helsinki (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 25.6. Mocktailbaari Haukilahden uimarannalla nuorisotoimen tapahtumassa, Espoo (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 25.6. Joutsenon Opiston hallitus ja Taidekesän avajaisjuhla, Joutseno (Kailasmaa, Kotola, Poikonen)
- 26.6. Mocktailbaari Matinkylän uimarannalla nuorisotoimen tapahtumassa, Espoo (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 29.6. Ilmajoen Hengähdä hetkeksi -tilaisuus ja hallituksen kesätapaaminen
- 29.6. Mocktailbaari Priden päätösbileissä, Helsinki (Sirola, Kännikapinan kesätyöntekijät)
- 30.6. Helsingin kaupunki järjestöavustus Kännikapina selvitys 2018 (Poikonen, Sirola)

Heinäkuu

- 13.–14.7. Töysän *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuus ja *LuoMusa*-tapahtuma
- 15.–19.7. SuomiAreena: EPT-verkoston, SOSTE:n, Takuusäätiön ja VAK ry:n keskustelu-, sidosryhmä- ja edustustilaisuuksia (Kailasmaa)
- 19.7. kansanedustaja Heidi Viljasen tapaaminen (Kailasmaa)
- 31.7. Mocktailbaari, Ilomantsi (Sirola)

Elokuu

- 7.8. Mocktailbaari, Hiekkajarjun nuorisotila (Sirola)
- 8.8. Salon iltatorilla Salon Raittiusyhdistyksen kanssa, 170 os. (Vastamäki, Kailasmaa)
- 15.8. Mocktailbaari ja julistenäyttely, Taiteiden Yö – Helsinki (Kailasmaa, Poikonen, Sirola)
- 16.8. STEA:n, SOSTE:n ja Järjestö 2.0 -hankkeen *Sote-muutoksista*-tilaisuus (Kailasmaa)
- 17.8. Mocktailbaari, Leppävaaran maauimala (Sirola, Romakkaniemi)
- 20.8. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 20.8. Kännikapinan leffailta (Sirola)
- 21.8. EPT-verkoston viestintätyöryhmä (Kailasmaa)
- 23.8. Mocktailbaari, Tapulin nuta, Helsinki (Sirola)
- 26.8. Toiminnanjohtajaseuran ja Veikkauksen tapaaminen (Kailasmaa)
- 27.8. Hallituksen kokous
- 28.8. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 28.8. Kännikapinan peli-ilta (Sirola)
- 29.8. Kansalaistoiminnan johtamisen verkosto SOSTE (Kailasmaa)
- 29.8. Somaliliiton edustajien vierailu (Kailasmaa)
- 30.8. Mocktailbaari, Salpauksen koulu Lahti (Sirola)
- 30.8. Mocktailbaari, Östersundomin nuorisotila

Syyskuu

- 1.9. RYUL:n Huittisten XVII rullasuksiihdot ja rullaluistelut
- 2.9. Porin *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuus (Ratola, Kailasmaa)
- 9.9. Lastenterveysfoorumien ohjausryhmä (Kailasmaa)
- 9.9. Somalitaustaisten teematapaaminen (Kailasmaa)
- 9.9. Mocktailbaarikoulutus Glow-tapahtuman nuorille (Sirola)

- 10.9. VAK ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 12.9. Joutsenon opiston johtokunta, Joutseno (Järviharju, Kailasmaa, Kotola, Poikonen)
- 14.9. Liittovaltuuston kokous
- 15.9. Mocktailbaari, Pihlajiston syysjuhla (Lakka, Ding)
- 18.9. Mocktailbaari, Haukiputaan nuorisotalo
- 20.9. EPT-verkoston järjestöjohtajien kokous (Kailasmaa)
- 20.9. *Päihteen pelikenttä* -palaveri (Kailasmaa)
- 22.9. *Säde I 135 vuotta* -juhla Launeen kirkolla (Iivari, Kailasmaa)
- 24.9. Toiminnanjohtajaseura (Kailasmaa)
- 24.9. AHR:n syysseminaari (Vastamäki, Kailasmaa)
- 24.9. Kännikapinan Liikuntakerho (Sirola)
- 25.9. Maito ja terveys ry:n liittokokous (Kailasmaa)
- 26.9. Joutsenon opiston strategiapäivä, Joutseno (Järviharju, Kailasmaa, Kotola, Poikonen)
- 28.9. Lähiöfest-tapahtuma, Matinkylä Espoo (Sirola)
- 30.9. Helsingin kaupunki järjestöavustus Kännikapina Hakemus 2020 (Poikonen, Sirola)
- 30.9. STEA Yleisavustus 2020 Hakemus (Kailasmaa, Poikonen, Sirola)

Lokakuu

- 1.10. Miina Sillanpään ja kansalaisvaikuttamisen päivä, kakkukahvit toimistolla (Kailasmaa, Poikonen, Sirola)
- 2.10. Mocktailbaari, Koordinaatti-verkoston tapahtuma, Oulu (Sirola)
- 3.10. Mocktailbaari koulutus nuorille Talvikankaan nuorille, Oulu (Sirola)
- 4.10. Mocktailbaari (Sirola), Luumäki
- 8.10. Espoon *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuus (Vastamäki, Kailasmaa)
- 9.10. *Alkoholin saatavuus ja haitat Suomessa* -tiedotustilaisuus (Kailasmaa)
- 10.10. A-klinikkasäätiön Päihdetiedotusseminaari (Kailasmaa)
- 10.10. #RightToKnow – International Conference on Alcohol Labeling (Kailasmaa)
- 11.–12.10. NordAN-konferenssi (Vastamäki, Kailasmaa 11.10.)
- 14.10. Joutsenon opiston hallituksen työvaliokunta, Joutseno (Poikonen)
- 21.10. Helsingin Raittiuskeskuksen *Hengähdä hetkeksi* -tilaisuus Tallinnan risteilyllä (Kailasmaa)
- 22.10. *Käsi särkee ja puuttuu – Mikä neuvoksi* -luento Salon Raittiusyhdistyksessä, 25 os. (Vastamäki)
- 22.10. Somalialaisten teematapaaminen (Kailasmaa)
- 22.10. Koulutus nuorille Mocktailbaarin pitämisestä, Kalajärven nuorisotila, Espoo (Sirola)
- 23.10. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 23.10. Lanuma – mielenterveyden edistämisen verkostotapaaminen Mieli ry:ssä (Kailasmaa)
- 24.10. STEA:n TVS-koulutus Turku (Kailasmaa)
- 24.10. Joutsenon opiston historiateos toimikunta ja työvaliokunta (Poikonen)
- 29.10. VAK ry:n hallitus (Kailasmaa)
- 30.10. Mocktailbaari nuorten aikuisten Tsempparit-ryhmässä, Turku (Sirola)

Marraskuu

- 1.11. STEA:n ja Toiminnanjohtajaseuran tapaaminen (Kailasmaa)
- 4.11. LTF:n Lasten terveystarvot (Kailasmaa)
- 4.11. Mocktailbaari Live-ammattioppilaitoksella, Helsinki (Sirola)
- 4.11. Koulutus nuorille Mocktailbaarin pitämisestä, Suvelan nuorisotila, Espoo (Sirola)
- 5.11. Hallituksen kokous ja vuoden 2019 raittiusseminaarin tunnistuksen jakotilaisuus
- 6.11. Mocktailbaari Pohjois-Haagan koululla (Sirola)
- 6.11. EPT-verkoston viestinnän teemapaja
- 7.11. Koulutus nuorille Mocktailbaarin pitämisestä, Korson nuorisotalo, Vantaa (Sirola)
- 8.11. Mocktailbaari (Sirola), Paimion nuorisotalo
- 8.11. Joutsenon opiston strategia iltapäivä, Joutseno (Järviharju, Kailasmaa, Kotola)
- 11.11. Mocktailbaari- koulutus Helsingin 4H yhdistyksen nuorille (Sirola)
- 14.11. EPT-verkoston viestintätyöryhmä (Kailasmaa)
- 15.11. Mocktailbaari Helsingin nuorisopalvelujen tyttöjen leirillä Meriharjun nuorisotilalla (Sirola)
- 18.11. Kännikapina liikuntakerho (Sirola)
- 21.11. Veikkauksen viestintäpäivä (Kailasmaa)
- 21.11. Joutsenon opiston historiateos toimikunta, Joutseno (Poikonen)
- 21.11. Mocktailbaari Nurmon nuorisotilan avajaisissa, Seinäjoki (Sirola)
- 25.11. Raittiusyhdistys Säde I:n (Lahti) Raittiuskyläkirjoitusten arviointiraati (Iivari, Kailasmaa)
- 26.11. *Hyvän Mitta* -hankkeen päätöseminaari & info järjestötoiminnan vaikuttavuudesta (Kailasmaa)
- 26.–27.11. Talous- ja hallintopäivät, SOSTE (Poikonen)

- 27.11. Kansalaisareena vapaaehtoisten päivän radiomainoksen äänitystilaisuus (A & M Kailasmaa)
28.11. Yhteistyöneuvottelu somalijärjestöjen kanssa (Kailasmaa)
29.11. Mocktailbaari Huittisten nuorisotilan avajaisissa, Huittinen (Sirola)

Joulukuu

- 2.12. Yhteistyöneuvottelu *Lovi-teatteriproduktion* edustajien kanssa (Kailasmaa, Uusi-Kokko)
3.12. *Haastavissa oloissa elävien lasten ja nuorten tilanteet näkyviksi* -seminaari (Kailasmaa)
3.12. Mocktailbaari Klaarin 20-vuotisjuhliissa, Helsingin kaupungintalo (Sirola)
3.12. VAK ry:n hallitus (Kailasmaa)
4.12. Kännikapinan saunailta (Sirola)
10.12. EPT-verkoston viestintätyöryhmä (Kailasmaa)
11.12. Maito ja terveys ry:n hallitus (Kailasmaa)
11.12. Mocktailbaari tyttöjen illassa Kivikon nuorisotalolla (Sirola)
12.12. Kännikapinan leffakerho, Sirola
12.12. Joutsenon Opiston työvaliokunta, hallitus ja jouluateria, Joutseno (Järviharju, Kailasmaa, Kotola, Poikonen)
17.12. Hallituksen kokous ja Jouluateria.
20.12. Tutustuminen *Selvin päin Satakunnassa* -hankkeeseen Porissa (Kailasmaa)

V HALLINTO JA TALOUS

RY:n hallinto on kolmiportainen. Kansalaisjärjestön ylin päättävä elin on varsinainen edustajakokous, joka kokoontuu touko–syyskuussa joka toinen vuosi. Yhdistyksen päättäntävaltaa käyttävät edustajakokousten väliaikoina sen varsinaisessa edustajakokouksessa valitut valtuutetut eli liittovaltuusto, jossa jäsenliitoilla on edustajansa. Yhdistyksen hallitus johtaa sääntöjen sekä edustajakokouksen ja liittovaltuuston päätösten mukaisesti järjestön toimintaa ja taloutta.

5.1. Edustajakokous

Raittiuden Ystävien vuoden 2019 edustajakokousviikonloppu pidettiin 7.–9.6. Iisalmessa. Monipuoliseen ohjelmaan kuului mm. perjantaina *Hengähdä hetkeksi*-tilaisuus Iisalmen torilla ja vierailu Koljonvirran taistelupaikoilla sekä juhlava helluntaikirkko sunnuntaina. Lauantai-illan *Savolaeset iltamat* Mäkituvan seurantalolla oli osa Euroopan kulttuuriympäristöpäivien tapahtumia.⁸⁷

Varsinaisen lauantain kokouspäivän tuloksena järjestömme puheenjohtajana jatkaa Martti Vastamäki, varapuheenjohtajana Eila Iivari sekä liittovaltuuston puheenjohtajana Teuvo Munkki ja varapuheenjohtajana Matti Järviharju. Liittovaltuustoon kaudelle 2020–2023 valittiin yleisjäseniksi Kari Aaltonen (Ry Sarastus III, Hauho), Hannah Honkanen (Haminan seudun Rs Jaspis ry), Raimo Heikkilä (Salon Ry), Saimi Kivilahti (Heinolan Ry), Harri Saine (Raittiusliitto Alpha, Pori) ja Kimmo Siltanen (Porvoon Rs) sekä varajäseniksi Arja Karppinen, Riitta Marttinen ja Unto Marttinen (Savon Perinneperjehtijat, Mikkeli) sekä Anni Siivonen (Ry Säde I, Lahti).

RY:n liittojäsenten edustajina vuosina 2020 ja 2021 jatkavat:

Kristillinen Terveys- ja Raittiusjärjestö: Valto A. Meriläinen (jäsen), Leena Rauhala (varajäsen)
Raittiuden Ystävien Urheiluliitto: Rauno Hirvimäki (jäsen), Erkki Halkivaha (varajäsen)
Sinuli: Sari Uusi-Kokko (jäsen), Ada Lillomäki (varajäsen)

Edustajakokous päätti pitää RY:n jäsenyhteisöjen jäsenmaksut entisellään siten, että jäsenmaksu on paikallisilta raittiusyhdistyksiltä 3 euroa jäsenperheen ensimmäiseltä jäseneltä ja 2 euroa perheen muilta jäseniltä; jäsenliitoilta 50 euroa; paikallisilta raittiuskeskuksilta 10 euroa; kannatusjäseniltä siten, että yksityiset henkilöt vähintään 30 euroa ja oikeuskelpoiset yhteisöt vähintään 100 euroa.

Edustajakokouksessa luovutettiin Raittiuden Ystävien kunniamerkki Uudessakaupungissa asuvalle Aarne Helmiselle, joka on Raittiusseura Kasvi I:n puheenjohtaja ja RY:n

⁸⁷ Euroopan kulttuuriympäristöpäivät <https://bit.ly/37jQoXC> & <http://www.europeanheritagedays.com> [14.2.2020].

liittovaltuuston varajäsen. Toiminnanjohtaja Marko Kailasmaa ja järjestö- ja talouspäällikkö Kirsi Poikonen saivat RY:n ansiomerkit.

5.2. Liittovaltuusto ja hallitus

Liittovaltuuston kevätkokous järjestettiin 6.4. ja syyskokous 14.9. Raittiuden Ystävien toimistossa Helsingissä. Kevätkokouksessaan liittovaltuusto vahvisti RY:n vuoden 2018 toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen sekä vahvisti vuoden 2019 toiminta- ja taloussuunnitelman.

Syyskokouksessa valittiin Pekka Ratola, Pirjo Vainio ja Joni Villanen jatkamaan RY:n hallituksessa kaksivuotiskaudeksi 2020 ja 2021. Vaalitoimikunnassa vuonna 2020 jatkavat toiminnanjohtaja Kailasmaa (kokoon kutsuja), Eila Kotola, Matti Sallinen ja Joni Villanen. Joutsenon Opiston johtokunnassa vuosina 2020 ja 2021 jatkavat Kirsi Poikonen (varsinainen jäsen) ja Marko Kailasmaa (varajäsen).

Liittovaltuuston syyskokous valitsi RY:n tilintarkastajaksi vuodeksi 2020 Jarmo Niemelän HT, Kauniaisista ja varatilintarkastajaksi Timo Packalénin HT Nurmijärveltä. Liittovaltuusto hyväksyi myös vuoden 2020 toiminta-, talous- sekä viestintä- ja markkinointisuunnitelmat.

Liittovaltuuston jäsenet vuonna 2019:

Puheenjohtaja **Teuvo Munkki**, Säskylä (2018–2019)

Varapuheenjohtaja **Matti Järviharju**, Ilmajoki (2018–2019)

Varsinaiset jäsenet:

Raimo Heikkilä, Salo (2016-2019)

Eila Iivari, Hollola (2018–2021)

Marja Kaski, Pori (2016-2019)

Saimi Kivilahti, Heinola (2016-2019)

Eila Kotola, Virolahti (2018-2021)

Klaus Lavila, Alavus (2018–2021)

Unto Marttinen, Mikkeli (2016–2019)

Reijo Ronnila, Heinola (2018–2021)

Matti Sallinen, Helsinki (2018–2021)

Pentti Seppälä, Kemi (2016–2019)

Kimmo Siltanen, Porvoo (2016–2019)

Pirjo Vainio, Nousiainen (2018–2021)

Varajäsenet:

Aarne Helminen, Uusikaupunki (2016–2019); Arja Karppinen, Mikkeli (2018–2021); Leena Kivelä, Petäjävesi (2018–2021); Markku Kurkinen, Sysmä (2016–2019); Harri Saine, Pori (2018–2021); Arto Tuomainen, Joensuu (2016–2019); Heidi Vastamäki, Kaarina (2018–2021) ja Jonas Wahlström, Porvoo (2018-2021).

Liittovaltuuston liittojäsenet vuonna 2018:

Rauno Hirvimäki (Raittiuden Ystävien Urheiluliitto) varajäsen: Erkki Halkivaha

Valto A. Meriläinen (Kristillinen Terveys- ja Raittiusjärjestö) varajäsen: Leena Rauhala

Sari Uusi-Kokko (Sininuorisoliitto) varajäsen: Ada Lillomäki

RY:n hallitus kokoontui vuonna 2019 5 kertaa, joista yksi oli kesätapaaminen 29.6. Ilmajoella.

Hallituksen jäsenet

Puheenjohtaja: **Martti Vastamäki**, Kaarina

Varapuheenjohtaja: **Eila Iivari**, Hollola

Matti Järviharju, Ilmajoki

Pekka Ratola, Pori

Matti Sallinen, Helsinki

Pirjo Vainio, Nousiainen

Taina Valkeavirta, Porvoo

Joni Villanen, Porvoo

läsnä kokouksissa

5/5

4/5

5/5

5/5

3/5

2/5

3/5

4/5

5.3. Joutsenon Opisto

Joutsenon Opiston kannatusyhdistys ry:n ylläpitämässä Joutsenon Opistossa järjestetään pääsääntöisesti vapaan sivistystyön koulutusta. Ylläpitöluvan mukaisesti opiston koulutustehtävä on kieliin ja kulttuuriin sekä taideaineisiin painottuvan koulutuksen

järjestäminen. Joutsenon Opisto tekee yhteistyötä Jyväskylän ja Itä-Suomen yliopistojen avoimen yliopistojen kanssa järjestäen muun muassa kasvatustieteen, psykologian, englannin ja japanin kielen perusopintoja. Maahanmuuttajakoulutus kuuluu opiston koulutustehtävään. Opistolla järjestettävään Suomea ulkomaalaisille -koulutuksen lisäksi Joutsenon Opisto järjestää suomenkielen koulutusta Joutsenon Vastaanottokeskuksen turvapaikanhakijoille.

Raittiuden Ystävien edustajina Joutsenon Opiston kannatusyhdistyksen hallituksessa/opiston johtokunnassa vuonna 2019 olivat Matti Järviharju, Eila Kotola ja Kirsi Poikonen sekä varajäsenenä Marko Kailasmaa. Kirsi Poikonen toimi myös hallituksen asettaman työvaliokunnan jäsenenä.

Eri puolilta Suomea olevat opiskelijat jakaantuivat syksyllä 2019 opistossa järjestettäviin koulutuksiin seuraavasti:

Japanin kielen ja kulttuurin linja	17	Suomea ulkomaalaisille	20
Englannin opinnot	8	Kasvatustieteen opinnot	2
Kuvataiteen linja	8	Psykologian opinnot	8
Korean kieli ja kulttuuri	5	Opiskelijoita yhteensä	68

Vuonna 2019 järjestettiin sekä kevät- että syyslukukaudella Vahvempana digiarkeen -koulutukset erillisellä hankerahoituksella. Koulutuksiin osallistui yhteensä 17 opiskelijaa.

Turvapaikanhakijoiden suomen kielen koulutukseen Joutsenon Vastaanottokeskuksessa osallistui yhteensä 870 opiskelijaa vuoden 2019 aikana.

Lyhytkurssitoiminta koostuu lähinnä Joutsenon Taidekesän aikana järjestetyistä kursseista. Lyhytkursseja oli yhteensä 32, opiskelijoita yhteensä 533.

Joutsenon Opiston henkilöstö (vakituiset ja määräaikaiset) 31.12.2019

Opetushenkilöstö	10
Kiinteistö- ja huoltohenkilöstö	1,8
Keittiöhenkilöstö	3

Hallinto- ja tukipalveluhenkilöstö 2,8

5.4. Henkilökunta ja toimisto

Toiminnanjohtaja **Marko Kailasmaa**

Järjestö- ja talouspäällikkö **Kirsi Poikonen**

Hankevastaava **Anki Sirola**

Asiantuntija **Emilia Laine** 1.1.–13.5.2019 (kaikkiaan palveluksessa 1.12.2015–13.5.2019)

Henkilöstö kokoontui noin 1–2 kertaa kuukaudessa toimistopalaverihin ja piti STEA:n Itsearviointioppaan⁸⁸ *Ruutu*-arviointimatriisista sovelletun itsearviointityöpajan 9.12.

Enni Lakka, Axel Lindroos, Savanna Romakkaniemi ja Zainab Sadeq olivat kesäkuussa 2019 kesätöissä 60h Helsingin kaupungin kesäsetelin tukemana, avustaen lähinnä Kännikapinan toiminnassa ja tapahtumissa.

5.5. Talous

⁸⁸ STEA Itsearviointioppas <https://bit.ly/2Sj8BjL> [11.2.2020].

RY:n toimintaan saatiin Sosiaali- ja terveystieteiden avustuskeskuksesta (STEA) yleisavustus 301 328 euroa. Kännikapinan toimintaan saatiin avustusta Helsingin kaupungilta 12 000 euroa. Opetushallituksesta saatiin avustusta MoMo-hankkeen (monikulttuurisuutta ja mocktaileja), josta vuoden 2019 osuus oli n. 6 000€. Tuloja saatiin myös *Selvin päin kesään* ja *Anna lapselle raitis joulu* -kampanjoiden kumppanuusmaksuista. Vuoden 2019 tilinpäätös oli 11 080,91 € ylijäämäinen. Raittiuden Ystävien säätiöltä ei saatu tukea vuonna 2019.

STEA teki 6.5.2019 Raittiuden Ystävät ry:ssä vuoden 2018 yleisavustuksen käyttöä koskevan tarkastuksen. Tarkastuksessa varmistettiin, että RY on käyttänyt avustuksen voimassa olevan lainsäädännön, avustuspäätösten ja niiden ehtojen mukaisesti. Arvioinnissa ei otettu kantaa avustuksen saajan antamien palvelujen tai toimintojen sisältökysymyksiin. Tarkastustilanteessa STEA:n tarkastaja Matti Iivanainen kartoitti toiminnanjohtaja Marko Kailasmaan ja järjestö- ja talouspäällikkö Kirsi Poikosen kanssa RY:n toimintaa sekä avustuskohteen sisältöä ja talousaineistoa.

5.6. Raittiuspierit ja paikallisyhdistykset

Ry = raittiusyhdistys Rs = raittiusseura

ETELÄ-SAIMAAN RAITTIUSPIIRI
Ry Yritys II

ETELÄ-SAVON RAITTIUSPIIRI
Ry Kuokka I ja Savon Perinneperjehtijat

HÄMEEN RAITTIUSPIIRI
Ry sarastus III ja Suoniemen Rs

KESKI-SUOMEN RAITTIUSPIIRI
Ry Toivon Kipinä III ja Ry Valon Pilke

KYMEN – LOUNAIS-KARJALAN RAITTIUSPIIRI
Haminan Ry, Haminan Seudun Ry Jaspis, Katrilli-klubi, Reitkallin Ry ja Ry Vehka

LAPIN LÄÄNIN RAITTIUSPIIRI
Ry Turva

OULUN RAITTIUSPIIRI
Kerälän Sr ja Ry Onnela

POHJANMAAN RAITTIUSPIIRI
Ry Kevään Toivo, Ry Kipinä XXII, Ry Korven Vesa ja Töysän Ry

POHJOIS-SAVON RAITTIUSPIIRI
Iisalmen Rs Sarastus, Kuopion Rs ja Räsälän Ry

PÄIJÄT-HÄMEEN RAITTIUSPIIRI
Heinolan Ry, Ry Säde I ja Sysmän Ry

SATAKUNNAN RAITTIUSPIIRI
Harjavallan Ry, Länsi-Porin kristillinen Raittiuskilta, Raittiusliitto Alpha ja Porin Raittiuskeskus

UUDENMAAN RAITTIUSPIIRI
Helsingin Raittiuskeskus, Porvoon Rs ja Revers-Sun

VARSINAIS-SUOMEN RAITTIUSPIIRI
Kuusiston Rs Keko, Mynämäen Tarvaisten Ry, Nousiaisten Ry, Rs Kasvi I, Ry Sarastus II, Ry Taimi II ja Salon Ry

5.7. Raittiuden Ystävien kannatusjäsenet, jäsenyhteisöt ja valtakunnalliset jäsenyhdistykset

Yksityiset henkilöt: 4

Kannatusjäsenet: Terveyspalvelut Sympatikus Oy

Kristillinen Terveys- ja Raittiusjärjestö

Raittiuden Ystävien Urheiluliitto

Sinuli ry: Sininuorisoliiton piirijärjestöt: Keski-Suomen Sininuorisopiiri, Satakunnan Sininuorisopiiri, Sininuorisoliiton Pohjanmaan piiri

Valtakunnallinen Raittiusseura

5.8. Raittiuden Ystävien jäsenyydet muissa järjestöissä vuonna 2019

Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

Hyvinvointialan liitto ry

Kansalaisareena ry

Kansainvälinen IOGT (liitännäisjäsen)

Maito ja Terveys ry

NGR Nordiska Godtemplarrådet

Pohjola-Norden

SOSTE Suomen Sosiaali ja terveys ry

Suomen YK-liitto

VAK ry

5.9. Raittiuden Ystävien osakkuudet

Lomavalkama Oy

Vuontispirtti Oy

VI KÄNNIKAPINA

Tervehdys hankevastaavalta!

Vuonna 2019 jatkoimme suosittujen Mocktailbaarien pitämistä. Kehitimme toimintaamme niin, että yhä useammin koulutimme nuoret etukäteen pitämään baaria nuorisotalojen tapahtumissa. Nuoret saivat tätä kautta yhä enemmän osallisuutta ja vastuuta Mocktailbaari-tapahtumien pitämisestä.

Kannustimme nuoria myös kertomaan omasta vapaa-ajastaan ja julkaisimme nuorten toivomia kuvia heidän vapaa-ajastaan Instagram-tilillämme tunnuksella #selvästinuori. Halusimme kuvien avulla tehdä näkyväksi sitä positiivista kehitystä, että yhä useampi nuori valitsee päihteettömän vapaa-ajan.

Maailmalla ja Suomessa on levinnyt ilmiö, missä myös aikuiset valitsevat päihteettömyyden. Niin sanottu sobercurious-ilmiö leviää somessa ja ilmiöstä on kerrottu myös eri medioissa Suomessa. Tämä trendi näkyi hyvin avoimissa Mocktailbaareissa, joita järjestimme toimistollamme. Nämä pop-up baarit toivat paikalle noin sata alkoholittomien juomien maistajaa per ilta. Tämä on selvä lisäys kävijämäärissä aiempiin baareihin verrattuna.

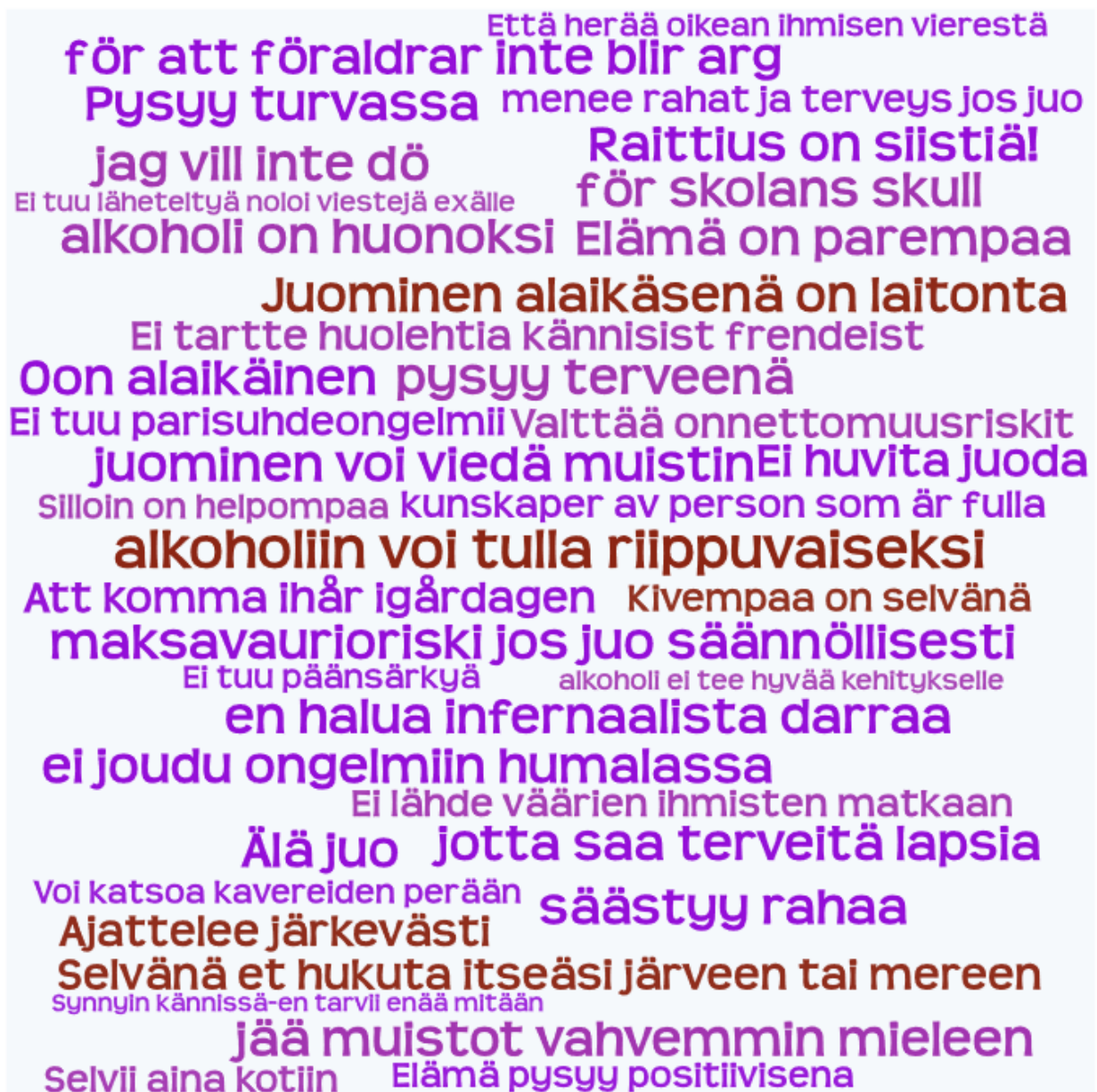
Olimme iloisia uusista ryhmistä, joiden kanssa pääsimme pitämään Mocktailbaaria. Osallistuimme Helsingin nuoriasiainkeskuksen *Sankarit*-iltaan. *Sankarit*-toiminta on eri tavoin vammaisille 15–29-vuotiaille nuorille suunnattua toimintaa. Pidimme baaria useampaan otteeseen myös erityisammattioppilaitoksessa Livessä Helsingissä. Pääsimme mukaan myös Helsingin nuorten *Pride*-tapahtumiin sekä *Sateenkaareva*-nuorten iltaan Vantaalle.

”Ihanan positiivista toimintaa:)”

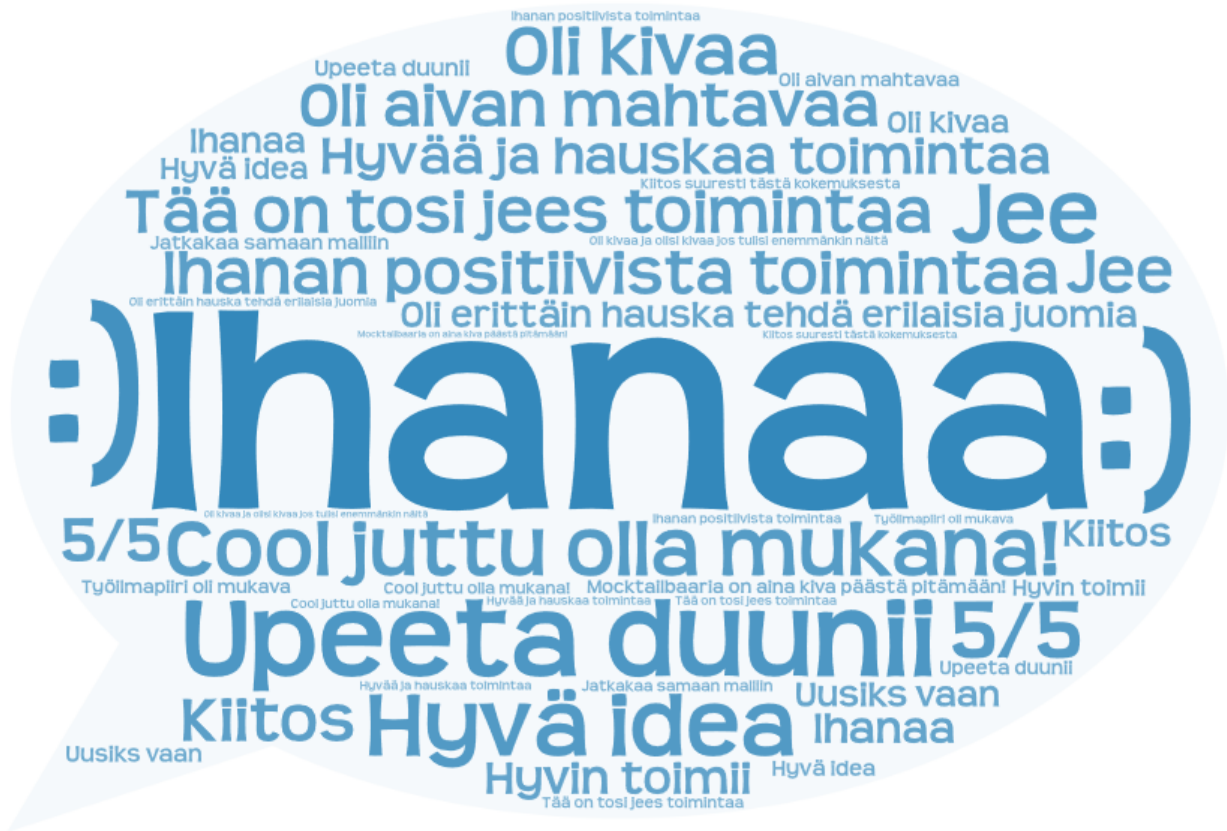
Pidimme vuonna 2019 Mocktailbaareja ja Mocktailbaarikoulutuksia eri puolilla Suomea yhteensä 51 kappaletta. Emme tänä vuonna laskeneet baarien kävijämääriä, koska emme itse aina olleet paikalla varsinaisen baarin aikana. Kävijät lasketaan kuitenkin vuosittain tuhansissa.

Baari toimii siten, että koulutamme 3–6 nuorta pitämään baaria. Rakennamme heidän kanssaan baaripisteen ja harjoittemme alkoholittomien juomasekoitusten eli mocktailien tekemistä. Juomat ovat baarissa vierailleville nuorille ilmaisia. Nuorten pitää kuitenkin ennen juomansekoittamista vastata yhteen kysymykseen isolle paperille, jossa vastaus jää myös toisten nuorten luettaviksi. Olemme vapaaehtoisten nuorten kanssa valinneet usein kysymyksen ”miksi nuorena kannattaa olla raitis”. Vapaaehtoiset Mocktailmestarinuoret myös itse vastaavat kysymykseen. Tehtäväpöydälle laitetaan myös luettavaksi ja jakoon Kännikapinan materiaaleja. Flyeriin on kerätty aiempia nuorten perusteita raittiudelle sekä annetaan tietoa alkoholin vaikutuksesta nuorelle, erityisesti aivoterveysten kannalta.

Seuraavalle sivulle on koottu koosteena sanapilvi nuorten perusteista raittiudelle. Näitä ovat siis antaneet kaikki baarissa vierailleet nuoret, ei yksinään vapaaehtoiset nuoret.



Tehostimme palautteen keräämistä. Saimme yhteensä 98 palautetta nuorilta, jotka olivat toimineet baareissa Mocktailmestareina. Heistä 100 % suosittelisi muille nuorille toimimista Mocktailmestarina. Heistä 80 % koki että he olivat saaneet hyödyllistä tietoa päihteistä. Vastaajista 75 % koki, että Mocktailbaarissa vapaaehtoisena toimiminen edisti heidän päihteettömyyttään. Pyysimme vastaajia arvioimaan baarin toimivuutta kouluasteikolla 4–10. Keskiarvoksi heidän arvioistaan tuli 9. Pyysimme heiltä myös avoimella kysymyksellä terveisiä ja kommentteja Kännikapinalle. Näitä on koottu seuraavaan sanapilveen.



Myös Mocktailbaaritapahtumissa mukana olleet nuorisotyöntekijät kertoivat mielipiteitään. Saimme vastauksia 30 ohjaajalta. Kaikki suosittelivat muita nuorten parissa toimivia pyytämään Mocktailbaaria kylään. Kysyimme ohjaajilta millaista palautetta he olivat kuulleet nuorilta baarista. Nuorilta oli tullut pääosin positiivista palautetta. Yhdessä vastauksessa kerrottiin, että joiltain nuorilta oli tullut kyseenalaistavaa palautetta. Ohessa koonti saaduista vastauksista.

- *Tykkäsivät tosi paljon, juomista meni reilusti!*
- *Oli ihana, hieno, kivaa, wau-wau*
- *Mocktailbaari oli kiinnostava, innostava juttu. En kuullut negatiivista palautetta.*
- *Hyvää palautetta, moni kehui mocktailbaarin juomia :)*
- *Tykkäsivät kyllä, herätti mielenkiintoa ja oli vähän erilaista kuin yleensä*
- *onpa kiva juttu, hyviä juomia*
- *"Ne oli hyviä." "Mahtavaa että kännikapina oli käymässä! Koska ihan mahtavaa tää niien toiminta (vai mikskä sitä nyt sanois). Hyvät mocktailit? :) Ja se lappu mihin aina saa kirjottaa ja se sit menee someen on ihana idea ett näkee oikeiden tyyppien oikeita ajatuksia mikä juomisessa on huonoa ja syitä olla juomatta ja saa itee sanoo omansa." "Oli tosi hienoa, kun kännikapina oli käymässä! Mocktailit oli hyviä :) Ja kivaa vaihtelua ettei aina tarvii tyytyä perus limppariin tai mehuun jos halua jotain alkoholitonta :D"*
- *Nuoret tykkäsivät mocktaileista, koska olisivat halunneet toisetkin mocktailit.*
- *Positiivista. Pitivät ideasta ylipäättään ja drinksuja hyvän makuisina.*
- *Oli tosi kiva kun mocktailbaari oli mukana. Erilaista ja päihtetöntä kivaa.*
- *Siisti, paljon hommaa*
- *Positiivista, mutta tietyiltä porukoilta myös hieman kyseenalaistavaa.*
- *Pelkkää hyvää. Herätti hyvää keskustelua ja ajatuksia nuorilla.*
- *Juomat oli hyvänmakuisia ja Mocktail-baari mieluinen.*
- *Milloin pääsee itsekin mukaan tekemään. Siistiä.*

- Drinkkejä kehuttiin paljon ja positiivinen meininki päällä
- Pelkästään hyvää! 😊
- Mukava toiminto ja mieleistä tekemistä.
- Tykkäsivät ja sai aikaan keskustelua nuoruusajan raittiudesta.
- Pelkästään hyvää! 😊
- Oli kuulemma kivaa ja mielenkiintoista.
- Hyvii drinkkei
- Hauska idea
- Innokkaita harjoittelemaan tekemään paremmin mocktaileja!
- Hiljainen palaute. Nuoret näytti kiinnostuneilta ja innostuneilta laajalla rintamalla.

Vastaajista 28 uskoi että Mocktailbaari edistää nuorten päihteettömyyttä, kaksi vastaajista ei. Syiksi miksi baari edistää raittiutta mainittiin mm se, että baari tarjoaa mielenkiintoisia vaihtoehtoja alkoholijuomille. Myös toiminnan positiivista ilmapiiriä arvostettiin.

"Nuorille tarjotaan alkoholiton vaihtoehto viettää vapaa-aikaa ja myös alkoholittomat juomat ovat tosi cool! Aina ei tarvitse olla saarnaamista, tuomitsemista vaan tekemisen kautta herättää ajatuksia. Iloinen, positiivinen fiilis ilman päihteitä on mahdollista, myös sanan baari uudet tajuamiset, mocktailit tutuksi ja elämäntavaksi "

"En ole ihan varma edistääkö, mutta ainakin nuoret tietävän vaihtoehtoon ja tällaisesta jää salettiin positiivinen muistijälki mieleen, joten päätös olla ottamatta saattaa olla helpompi. "

"Nuoret huomaavat että on päihteettömiä vaihtoehtoja pitää hauskaa myös!"

"Aina kun puhutaan nuorille päihteiden negatiivisista vaikutuksista positiivisen otteen kautta niin silloin viesti menee paremmin perille."

Myös sen, että nuorille on tehtävä ennen baarin puolelle siirtymistä, nähtiin raittiutta edistävänä:

"No ainakin yhtenä asiana se, että ensin piti kirjoittaa paperille ajatuksia niin varmasti se sai nuoret ajattelemaan asiaa syvemmin :)."

"Mielestäni herättää ajattelemaan asioita. Ja on positiivinen lähestymistapa."

"Toiminta on nuoria kiinnostava ja kevyesti valistava, joka pistää nuoret itse pohtimaan alkoholinkäyttöä ja sen haittoja. Nuorille ei tule sellainen olo että heitä painostetaan, kielletään ja syyllistetään."

"Nuoret saa maistella hyviä juomia ilman alkoholia, koen, että jollain tapaa myös tämä vaikuttaa siihen. Illan aikana myös ihan avointa keskustelua joka herättelee varmasti."

"Kaikki puheeksiotto edistää raittiutta. Varsinkin näin hausalla tavalla tehtynä."

"Mielestäni toiminta edistää raittiutta, sillä Kännikapina ohjaa nuorten välisen keskustelun raittiuteen ja sen tärkeyteen. Nuorten on helpompi ilmaista tuntemuksiaan ja mielipiteitään alkoholia sekä sen käyttöä kohtaan."

"Tulee faktatietoa ja itse kun joutuu kirjoittamaan paperille omia ajatuksia."

"Pohdinta tehtävässä: nuori joutuu pohtimaan asiaa ja lukemaan muiden ajatuksia. Näin näkee ja tietää että ajatukset ovat tosiaan nuorten kirjoittamia."

Toisaalta Mocktailbaaritoiminnassa nähtiin myös mahdollisia haasteita:

"Huono puoli voi olla se että jotkut eivät välttämättä ymmärrä Mocktailbaarin tarkoitusta. Nythän imitoidaan baarissa käyntiä ja juomista, Joka tehdään hyvien kavereiden kesken johon aikuiset vielä kannustavat mukaan."

"Toivon mukaan edistää, mutta pelkään, että alkoholi alkaa vain kiinnostamaan mocktailien harjoittelun myötä."

Kysyimme vastaajilta myös miten baaritoimintaa voisi kehittää. Toiveeksi esitettiin että Raittiuden Ystävien kautta olisi mahdollista tilata baarissa tarvittavia aineksia. Toivottiin myös, että baari-illan päätteeksi työntekijöiden kanssa voisi yhdessä pohtia, missä ja miten mocktaileja voisi hyödyntää nuorisotalon toiminnassa jatkossa. Myös valmiita mocktailreseptejä toivottiin jaettaviksi. Juomien ulkoasun kohentamista toivottiin myös sekä pienempiä workshop-tilaisuuksia missä nuoret voisivat kehitellä omia juomareseptejä. Toivottiin myös lisää kysymyksiä päihteistä nuorten pohdittaviksi, joilla voisi vaikka ansaita esim. koristeita tai hedelmiä juomiin. Hyödynnämme näitä ideoita vuonna 2020 toteutettavissa baareissa.

Joogaa, leffoja ja seurapelejä

Pidimme Helsingissä yhteensä 18 toimintailtaa.

Kännikapinalla on avoin liikuntakerho. Kerhoon voi tulla kaikki yli 15-vuotiaat. Kerho on ilmainen ja siihen voi tulla kerran tai useammin. Kokeilimme vuonna 2019 biljardia, joogaa, sup-lautailua, ilmajoogaa, keilailua ja nyrkkeilyä. Liikuntakerhoissa oli kävijöitä 3–12 per kerta.

Kännikapinan leffakerho kokoontui RY:n toimistossa kuusi kertaa. Meillä oli näyttöoikeuksia suomalaisiin elokuviin. Elokuvailloissa oli 2–6 kävijää per kerta. Vuoden viimeisellä kerralla kävimme elokuvissa elokuvateatterissa. Vuonna 2020 järjestämme elokuvat näin eli menemme porukalla elokuvateatteriin.

Järjestimme toimistolla myös lautapelikerhoja kolme kappaletta. Nämä elokuvakerhot vetivät paikalle 2–6 osallistujaa iltaa kohden.

Keräsimme palautetta toimintailtoihin osallistuneilta. Saimme yhteensä 25 vastausta. Kysyimme millaisia asioita osallistujat kokevat saaneensa osallistumisesta. Tässä oli mahdollista valita myös useita vaihtoehtoja. Uusia kokemuksia koki saaneensa 23 vastaajaa. Osa vastaajista vastasi useamman kerran, koska he osallistuivat useampaan aktiviteettiin. Uusien ihmisten kohtaamista oli kokenut 21 ihmistä sekä uusia kokemuksia 20 ihmistä. 32 % vastaajaa (8 ihmistä) koki saaneensa kannustusta raittiimpaan elämään. Vapaassa vastauskentässä kerrottiin että "Kännikapinassa olen voinut puhua raittiudesta muillekin" sekä "hyvää kokemusta olla muiden kanssa". Kysyimme myös onko mukanaololla ollut vaikutusta elämäntapaan. Yli puolet, 56 %, koki saaneensa tukea raittiuteen tai päihteidenkäytön vähentämiseen. Vastaajista 36 % ei kokenut vaikutuksia.

Vapaassa kommenttikentässä oli seuraavia huomioita:

"Olen jo raitis mutta hyvä että voi tutustua muita jotka ovat raitis."

"No en ehkä ole niin apea"

"En ole käyttäny alkoholia muutenkaan pitkiin aikoihin, mutta lähipiiri on toista maata. Itselle on välillä ollut vaikea löytää seuraa ja/tai tekemistä johon ei automaattisesti yhdistettäisi alkoholinkäyttöä."

"Olin vasta 1 tapaamisessa"

"Olen osallistunut vasta yhden kerran enkä muutoinkaan päihdytä itseäni kuin ehkä n. 3 krt vuodessa"

"Olen ollut mukana vasta yhden kerran, joten en ole huomannut vaikutuksia."

"Mukanaolo on sopinut raittiiseen elämäntapaani ja auttanut olemaan ylpeä raittiuden valitsemisesta sekä luonut yhteisöllisyyden tunnetta muiden samanhenkisten kanssa."

"Hienosti suunniteltu ja yhtä hyvin toteutettu."

"Hyvä meininki"

"Hyvin keksintö ja yrittää saada ihmistä olla sosiaalinen"

"Mukavaa yhdessäoloa"

"Onnistumisen tunne"

"Hyvä ollut aina"

Pidimme myös avoimia Mocktailbaareja toimistolla Helsinki-päivänä sekä Taiteiden Yössä. Taiteiden Yössä laitoimme esille myös vanhoja valistusjulisteita sekä Turmiolan Tommi -aineistosta sekä 1950-, 1960- ja 1970-lukujen Raittiusviikon julisteita.

Kysyimme Taiteiden Yö -tapahtuman osallistujilta palautetta. Vastaajia oli 22 ja heistä kaikki kokivat oppineensa tapahtumassa ainakin vähän jotain uutta. Kymmenen vastaajaa piti tapahtumaa "ihan kivana" ja 12 hyödyllisenä. Kommentteja kohdassa oli seuraavia asioista:

"Hienoa työtä!"

"Kiitos, oli hauska tapahtuma ja herkullisia moktaileja. Olkaa mukana jatkossakin Taiteiden Yössä."

"Näyttäkää koko kavalkadi niistä maalauksista ja julisteista. Ovat hyviä!"

"Älyttömän kiva että tämä oli taiteiden yön yhteydessä"

"Tosi hienoa, että tällaista järjestetään! Otan Kännikapinan someseurantaan."

"Kiva että Helsingissäkin voi osallistua päihteettömiin yhteisötapahtumiin :) iso peukku"

Some ja viestintä

Olemme keskittäneet some-viestintämme siten, että Instagramissa kerromme lähinnä Mocktailbaareista ja tapahtumista. Facebookissa ja www.kannipina.fi sivuilla kerromme tulevista yleisötapahtumissa. Twitterissä jaamme asiapitoista tietoa päihteistä ja päihdepolitiikasta.

Kännikapinalla oli vuonna 2019 seuraajia 569. Kutsuimme nuoria jakamaan kuvia omia elämästään #selvästinuori. Nuoret ottivat tässä kuvasarjassa kuvia vapaa-ajastaan. Julkaisimme Instagram-tilillämme 49 nuorten ottamaa kuvaa. Kuvat julkaistiin joko nimimerkillä tai linkitettyinä nuorten omaan Instagram-profiiliin.